

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita & mores S. Patris nostri Gregorij Episcopi Agrige[n]tini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

Triplex in pucero miraculum.

periculum, quanto tempore verisimile erat conseruari puerum in profundo tam vasto. Sed mihi diligenter consideranti, non vnum mortuum, sed quanto temporis spatio scimus puerum in aqua suffocari, id tempus repetentes & remetientes, inuenimus sanctum tot suscitasse mortuos. Quod autem est admirabilius, non ab aquarum solum suffocatione, sed à bestiarum etiam læsione conseruauit puerum. O gratiam virtutem, quæ vtrunque efficit: nempe & aquas alligat, & propulsat belluas. Ad hæc quid dicitis? Non alia superat miraculum? Nisi quis nos malè repræhendat, quòd extollamus supra miracula prophetica. Nulla ea de causa in nos cadet repræhensio. Apertè enim scitis sanctum martyrem esse in eadem gloria & iisdem tabernaculis, quibus sancti martyres, Apostoli & Prophetæ, & ipsi Angeli.

Inuocatur s. Clemens.

Sed o martyrum splendor & decus sanctorum, primitiæ Antistitum, vide nunc quoque hunc præsentem coetum pium & religiosum, qui à vitæ fluctibus quotidie oritur. Eum tuis precibus illasum custodi & conserua: & qui tanquàm fera immunes insiliunt demones, & minantur se esse deuoraturus animæ nobilitatem, tuarum intercessionum iaculo repelle, o sanctissime. Sed nos quoque, o fidelissime coetum, rogo, vt per bona & Deo grata opera efficiamus nos dignos sancti gratijs & donis.

Quibus studijs sancto-rum beneficia promerèda.

primùm quidem in Deum & inter nos ipsos synceram & non perturbatam conseruamus charitatem. Deinde ab omni maledicto, & omni mendacio, & omni perituro nos ipsos repurgemus. Ante hæc autem & post hæc, faciamus eleemosynam, quæ Deum magis placare, & propitium reddere nostris peccatis. Quis enim eius oblitus regnum Dei possederit? Nemo nostrum prætexat paupertatem, nemo viduitatem & liberorum nutritionem. Sunt hi frigidi & perniciosi prætextus. Nemo vestrum est illa vidua pauperior, quæ nihil aliud habebat, quàm pugillū farinæ: idque cum alendi ei essent liberi: neque tamen suam aut filij vitam prætulit misericordiæ. Nè excusationes queramus in peccatis. Deus non irridetur. Penaria nostra mente intueamur. Videamus, an quotidiani alimenti nostri nihil supersit, scit Deus misereri eorum, & annorum ambitus. est enim alius qui prouidet, & eorum curam gerit, etiamsi nos ignoremus. Nos ipsos constituamus nostrarum rerum examinatores: etsi, vt prius quidem diximus, quotidiani alimenti nostri nihil supersit, scit Deus misereri eorum, qui premuntur inopia. Sin autem viderimus nostra penaria non solum cibo & potu repleta, sed etiam auro & argento, & alijs, quæ eos consequuntur, qui diuitijs delectantur & possessionibus, esurientibus alijs & frigore eneatis, sciamus quòd æternum & qui nunquam desinit ignem nobis recondimus. Vt cum ergò effugiamus, in Deum mādatis pro viribus ambulemus, vt & sancti Martyris fruamur intercessionibus, & ineffabilia & æterna Dei bona consequamur, gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria & potentia, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

3. Reg. 17.

Gal. 6.

In diuites, eleemosynas non præstātes.

DE S. FELICITATE martyre & septem filijs eius, quærat Lector Tomo quarto, 10. Iulij.

VITA ET MORES SANCTI PATRIS NOSTRI GREGORII, EPISCOPI AGRIGENTINI, AVTHORE Simeone Metaphraste. Habetur quinto Tomo Aloysij. Nos in gratiam Lectoris Capita margini adiecimus.

Novbr. 23. Cap. 1.

Agrigentum vrbis Siciliæ.

VLC HERRIMA res est virtus, quæ maximam gloriam, & altissimum ornatû cumulum sui amatoribus affert. Siquidem non illos solum, post mortem remuneratur, sed viuos atque præsentés illustres efficit. Hanc cum Gregorius omnibus in rebus egregiè ad extremum usque tempus exercuisset, non solum hæres vitæ perpetuæ est institutus: sed cum adhuc etiam viueret, admirabilem se ac celebrem præstitit. Sicilia quidem oriundus, Siculis enim sinibus, vt omnes norunt, Agrigentum continetur) cæterum cum sancta illum Sion suscepisset, ac vti plantam quandam apprimè nobilem nutritum, disertissimè erudiuisset, patriæ rursus conspicuum reddidit. Et quidem iucundissimum mihi ac æstimabile valdè videtur, eius vitam altius reperitam describere, &

DE S. GREGORIO AGRIGENTINO EPISCOPO.

563

& tanquam specimen quoddam, & omnis virtutis exemplar, literarum monumentis posteris consignare: vobis verò, quibus tam splendida audire lubet ac imitari, res isthæc optabilis esse, vestrasque ingenti cum voluptate aures subire debet. Quod igitur ille vitæ principium habuit, hoc ipsum nostræ orationis exordium statuendum est.

Vicus quidam, qui Prætoria nomine dicitur, Agrigento ciuitati proximus, sanctum virum edidit. Prius quidem ille obscurus & incognitus: nunc verò tanto alumno clarus & illustris emicat. Parentes verò (quæ Dei gratia ac benignitas fuit) viri, luculentis ornatu diuitijs, ac probata vita florentes, plurima bona sua pauperibus erogabant. Hi quò marem filium procrearent precibus insistentes, voti tandem sui compotes fiunt, filiumque non natura tantum, sed animo, marem suscepere: quem admodum & tempus, quo ille perturbationibus est impetitus, & contra malorum impressiones altitudo animi postulabat: quæ sanè omnia sermo quoque subsequens indicabit. Hunc igitur à sacro baptisinate vir virtute clarus Potamion, qui tum sacris ac religioni Agrigenti ciuitatis præerat, suscipit. Postea verò quàm puer octauum ætatis annum attingit, hunc ad diuum Potamionem parentes adducunt, vt puero ille prospera omnia precaretur, & præterea ipsum præceptori traderet erudiendum. Qui cum pro pueri salute Dominum (vt par erat) orasset, Grammatici cuiusdam, cui Damiano nomen erat, fidei illum commisit, disciplinisque accuratè ac sedulo incumbere præcepit. At puer ab ipsis literarum elementis, vt aiunt, præstantiam animi præse ferens, vpotè qui ingenij acumine, & acri promptitudine vsus est, plures breuiter disciplinas percurrit. Nam prima ipsa elementa, Odasque Dauidicas, rationem item ac conuenientiam numerorum, adde etiam Ecclesiasticos hymnos, biennij tantum spatio didicit. Proinde ob celeritatem, qua tot disciplinis excultus est, omnibus admirationi fuit. Vbi verò duodecimum annum prætergressus est, Episcopum rursus ac ceteros ecclesiæ ministros parentes adeunt, multisque hunc ipsum in eorum collegium cooperari precibus orant. Cumque ille æquo animo sermonem audisset, (tam enim interiori mentis oculo cernebat, quàm splendidum ac lucidum oculum regende Ecclesiæ esset ad motorus) in sacrum cœtum affciuit, & illum organum selectissimum fore, ac quicquid in posterum futurus esset, præfatus est. Ità diuus Gregorius clericorum cœtui additus, Donato Ecclesiæ Archidiacono traditur, qui tum sacrorum voluminum curam agebat: cuius cum familiari conuictu ac consuetudine vteretur, longè discretior euasit: perspicuumque fuit post delitescentem apud ipsum virtutis odorem, disciplinas quidem perustrare: mores verò in grauiores ac venustiores permutasse, atque adeo sese diuinis scriptis attentiorē præstitisse, à quibus & animo in primis illuminatus, & illarum incredibili affectus dulcedine, totum Deo se ipse dedit, viamque, qua illi propius inhæreret, celeriusque occurrenti sibi appropinquaret, inire studebat.

Cap. 2.
Patria S.
Gregorij.

Parentes eius precibus illum impetrant à Deo

Traditur Grammatico literis incubendus.

Miri eius in literis progressus.

Affciuitur in Clerum.

Cap. 3.

Illam igitur sacra inuisendi loca, eorumque sanctitudinis esse participem, cogitatio incesit. Cumque magno huiusce rei desiderio flagraret, exinde Deum obsecrabat, ne votum suum frustraretur. Iamque duodeuigesimum ætatis annum agebat. Quadam verò nocte cum in Archidiaconi, cuius mentionem fecimus, contubernio degeret, ipse templum ingressus, Deum, vt eiusmodi se proposito liberaret, & ad exitum optata perduceret, precibus obtestabatur: ac mox humi propè à lecto Donati procumbens, somno se dedit. Assistens autem quidam, illum proprio nomine, Gregori, appellauit. Is verò confestim, Eccè ego domine: & stans coram Archidiacono. Quid me (inquit) domine vocasti? Cui ille, Non te, ait, fili, vocaui. Cumque ille rursus lecto stratus recumberet, mox qui vocàrat, secundo assistens, Gregori, dixit. At ille denudò festinàter resiliens, Archidiaconi lecto præsto fuit, Eccè, inquit, ego domine: quid me vocasti? Quamobrem Archidiaconus sub hæc perterritus, vocationem illam cœlitis illapsam esse non ignorans, sic illum affatur: Neque sanè nunc te, fili, vocaui. Verum enim rursùm si vocère, percontanti respondeas velim: Quid me vis, Domine? quid præcipis seruo tuo? Postquàm igitur terriò, Gregori, aduocans adstitisset, ille vt edoculus fuerat, respondit. Porro statim qui vocàrat, (Angelus enim is Dei fuerat) Exaudita est, inquit, precatio tua. Quocirca ad litus concedas oportet, vt ad loca sancta tendentibus obuius fias.

Quidam in somnis eum appellat, id. que crebro per interualla.

Cap. 4.

In his Gregorius Deo gratias egit, atque eiusmodi verbis fidem habens, egreditur, & Archidiaconum necdum somno solutum reliquit, nauigioque occurrens, vnde illi aduecti, & quò nauigaturi essent, percontabatur. At vbi nauigationi accinctos quidam

RIUS

ber
ober
VIII
5

dem illos, verum Carthaginem esse nauigaturos audivit, cum ijs pariter nauigationem subire decreuit. Atqui nauis Praefectus, ac rem eius cupiditatem & affectum inspectum habens, simulque ad humile vestimenti genus oculos adiciens, nunquam nam ille seruus esset, dominumque refugeret suum, interrogauit. Is vero Christi seruum dixit esse, non hominis. Caeterum liberale aut iustum in ipsum nihil molitus eundem in seruitutem tradere flagitiosissime cogitauit. Atque nauis quidem prospera vsa nauigatione, Carthagini triduo appulsa est. Nauclerus vero ille sedulo inuenem obseruans, precibus ac vigilijs totam noctem insomnem ducere, veritatem sensim edoctus est, atque opinionem de illo consentaneam paulatim induit: nimirum cuiusuis hominum seruum non esse, sed inter primos atque praecipuos Dei ministros numerandum. Hinc illi ingens dolor accepit, eiusque animum praesumptae opinionis subiit poenitentia. Lachrymis item, ac amarum eiusmodi remedijs virtutum sanctum propitium sibi reddere studebat, iniusta illi quasi humanae cogitationi miteri cupiens.

Venit Carthaginem, volens inde Hierosolymam proficisci.

Cap. 5.

Postea vero, quam ciuitatem ingressi sunt, nauclerus hospitio domi suae iuuenem excipit, eique familiariter pro arbitrio vitam agendi facultatem imperit. Cumque illi absurdam sane cogitationem palam fecisset, (neque enim perculsa conscientia eius ipsius, in qua offenderat, permotus sanctitate, secus facere poterat) obtestabatur sibi veniam dari, quam ab animo illo benigno, & ad promerendos homines nato facile consequitur. Ac sic quidem ille: Gregorius vero in eo quod dictum est, domicilio caelesti gloriae intentus, priorem vitae rationem ac institutum seruabat, plerumque innocenter vacans, biduo ac triduo cibum semel capiens, plerumque etiam totam hebdomadam ieiunus transigebat. Proinde hospitij dominus eiusmodi, quod ipse sibi imperasset, viuendi studium admiratus, hunc ipsum vrbis Episcopo manifestum fecit: confestimque coram magno & inclyto viro silitur. Cui Episcopus, Vnde venis, inquit, fili, & quod tendis? Ille, Agrigento ciuitate illuc se aduectum, caeterum sanctam Sion petere, dixit. His auditis, Episcopus bona illi precatus, Dominus, inquit, perficiat gressus tuos, ac iter tuum dirigat. Ille vero pedibus eius non sine lachrymis prouolutus, Mihi utinam (respondit) ex sententia tua contingat. Interea vero Episcopus conuiuij illum participem admisit, tandiuque secum versari voluit, donec festi dies sacri (neque enim procul aberant) aduenirent. Cuius ille dicto cum paruisset, essetque eius conuictu familiariter vsus, domicilium, in quo prius diuerfabatur, precepit, & consuetum viuendi institutum cepisset.

Cap. 6.

Porrò non multis post diebus, cum in sacro illustri martyris Iuliani templo sederet ac legeret, tres quidam monachi, cum moribus venerandi, tum decenti atque ornato corporis habitu animi praese speciem ac pulchritudinem ferentes, illi apparuerunt. quos Gregorius intuitus, mirifice hilaris factus est: quippe cuius animus ob illorum praesentiam exiliret: siquidem non absque magno aliquo bono ad se illos venisse sensit. Cum vero Deum adorassent, vnus illorum sedit: reliqui vero duo magno cum timore, reuerentia item admirabili, illi assistebant. Hunc Gregorius pariter veneratus, sese alijs adiunxit. In quem monachus, qui federat, coniectis oculis: Quid haec, inquit, ad te, Gregori serue Dei, qui bonam partem elegisti, quae abs te (vt de sententia Euangelij loquar) non auferetur? Hunc ille ob primam nominis cognitionem admiratus, pedibus eius confestim aduoluit, ac lachrymas ab oculis distillans, effugabat, vt suis se precibus dignum faceret. Ille vero hunc erexit, nihilque circa se magni quicquam existimare iussit, ac ipsum, aliosque itidem duos monachos secum sedere curauit. Mox blandè illum affatur: Scito, inquit, fili, consilia tua nobis omnia a Deo prodita esse. Verum latus nos laetos sequere: quandoquidem horum inde Deum, te quoque in comitatu nostro ad se adducere, & sacrosancta nobiscum loca, ad quae iam pridem nos nauigatione contendimus, conspiceret praecipit. Ob haec Gregorius admiratione ac gaudio perfusus, se ipse continere nequibat: sed rursus affurgens, ac pedes monachi complexatus, lachrymas plures prioribus praegaudio effundebat, ac laetitia totus gestiens, quas maiores poterat, in his Deo gratias agebat. Postea vero ad domicilium concessere, ac hospitij dominus multam in illos hilaritatem ac comitatem ostendens, omnia ad victum necessaria abundè illis apposuit. Qui cum gustassent, tota noctem cum diuinis laudibus canendo, tum sacros sermones lectitando, ad diluculum vsque duxerunt insomnem. Vbi monachi prudentiam iuuenis, quod tam concinnè tutoque sua omnia enarrasset, vehementer quidem admirati sunt.

Tres monachi itineris socij a Deo ipsi destinantur.

Luc. 10.

Diuinitus quibusdam reuelatum fuit eius propositum.

Quartus

S U

Quartus igitur cum esset dies, quo apud illos erat, monachorum primus via mentem fecit, ac appetente vespera, ciuitate vna egrediuntur. Cumque viginti dies iter fecissent, Tripolim perueniunt, atque ad D. Leontij templum proficiscuntur. Proinde venerandus ac ornatus quidam presbyter domi suae hospitio illos suscipit, quibus Gregorius ministrabat. quod adspicientes, vti miraculum censebant, nimirum quam bona fide illis praestaret obsequium, idque non sedulo solum ac patienter, sed cum vsque ad eod binis atque etiam trinis diebus labore se confecisset, vix ad cibum respicere: ac ne tum quidem, nisi monachus ille, saneque molestus, hunc ipsum cibum capere compulisset. Hic generosam eius mentem pertentans, sermonem illi de parentibus iniecit: Age fare (inquiens) Gregori, num dulcissimi tum parentes, tum affines, tum etiam patria memoriam subeuntes tuam, molestia te afficiunt? At ille diuina prudentia & singulari modestia praeditus, Valde illa quidem, o pater, inquit, sed aliter atque tu opinaris, afficiunt. Siquidem Domino luculenter clamante, Qui amat patrem aut matrem supra me, non est me dignus: & Qui non valedixerit omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus: necdum horum a me quicquam est egregie praestitum. Verumtamen bonorum suppeditator imbecillitatis mihi auxilium, illis vero doloris consolationem vti nam caelitum afferat. Haec itaque ita se habent.

Cap. 7. Proficiscuntur cum quibusdam monachis in terram sanctam.

Matt. 10. Luc. 14.

Cap. 8.

Porro triginta dies Tripoli commorati, nemini que noti facti, illinc egrediuntur, cum quatuor iam mensibus peregrinati fuissent, Hierosolymam perueniunt. Locis quae ibidem omnibus perlustratis, quicquid in monasterijs ac monachis illic degentibus erat praclarum, id totum affumentes, cum illustrioribus virtute viris consuetudinem habuere. In quodam vero ex illis monasterio, quod a sancta ciuitate non procul aberat, sacros Quadragesimae obseruationis dies egere, in quibus eximius iuuenis Gregorius tale sui meditatione ac exercitatione mentis documentum praebuit, ut stupor monachorum mentes opprimeret. Atqui hospitij praeses, cum esset oculis animi perspicax, itemque fatidicus, ea omnia, quae Gregorio vsuentura erant, longe ante illi manifeste praedixit, nempe ad sacram illum pontificiam sedem proeuctum, ac multis insulibus, varijsque impressionibus impetiturum iri: caeterum non modo ijs liberandam esse, sed luculentum ac insigne futurum eius praconium. Mox consentanea quaedam subdidit, docens oportere omnino illum Dei timore institui ac informari, non proprio sensu intumescere, non paupertatem despiciere, non vilem quenlibet aut abiectum deprimere, sed afflictiones ac futuras petitiones aequo animo perferre. Talibus monitis Gregorius, non secus ac terra fertilis irrigata, ac pulchra semina lucundae suscipiens, fecundam virtutis aristas producit.

Vide quid Hierosolymis vir factus egerit.

Fatidici, dicit, prophetam.

Cap. 9.

Cum vero hebdomada, qua Seruator Crucis supplicio est affectus, aduenisset, ipsa duce res admirandas peragi vidit, nempe homines in caelos a terra tolli: alios quidem in vitro ac ratione viuendi nihilo Angelis inferiores: alios item in corpore exsistentes, perinde ac sine corpore essent, cibi expertes degere. Fluxus vidit lachrymarum, fontium ferre flumina superantes. Atque ita stupore detentus, ipse se deplorabat, & animo vehementer angebatur. Hei mihi, inquiens, quis sum ego? Quoniam ego pacto cum his viris Dei iudicio sistam? Rursus nolens desperationis profundo demergi, Si Dominus, aiebat, propè adest ijs, qui contracto sunt corde, & eos, qui deiecto sunt animo, saluos facit: potest itidem Deus me seruare, ac mercedem, non aliter atque ijs, qui vndecima hora conducti sunt, qui omnino nihil operis egerunt, impertire. Hunc igitur cum is, apud quem diuersabatur, cum etiam monachus, qui hunc ipsum illuc adduxerat, sic grauiter angi atque tristari cernentes, separationem a rebus domesticis, doloris tam ingentis causam illi praebere suspicati sunt. Itaque consolatorijs illam verbis sic alloquuntur: Ne tristere, aientes, fili: confidimus enim Deo, non multo post domesticos te inuisurum, satisque voto tuo facturum esse. Quam prociil mihi videmini, patres, (illis inquit) a consilijs meis aberrare. Neque enim ijs de causis afflictor animo, nempe non licere mihi non parentes, non affines, non denique patrium solum intueri, est enim mihi instar horum omnium, atque a deo pluris ceteris omnibus, oculus Dei: in quem adspiciens, & ab ipso inspectus, tristement ac afflicto conolor animum: sed nihil de illius sententia egisse conscium esse, hoc mihi, idque solum, moeroris causam affert. Nam quod ab humanis parentibus absum, (parum dicere veteor) his ad consequendum patrem Deum diuitijs cumulatus, magis

Obserua hinc vitam monachorum sanctissimam.

Psal. 33.

Matt. 20.

Deflet suam imperfectio nem & stultitatem vir sanctus.

RIUS
ber
ober
VIII
5

gis etiam lator. Verumenim necesse habeo, ut vos (quæ vestra est sanctitas) pro imbecillitate ac humilitate mea oretis. Hæc cum Gregorius ex animo intimaque conscientia dixisset, non eum amplius illi consolari sunt aggressi, quando ipse abunde quidem alios consolari posse videretur.

Cap. 10.
Pafcharis
dies cele-
berimus.

Cum verò dies illa, dierum omnium ac celebritatum facillè princeps, qua Christus ab inferis excitatus, humano generi vitam dedit, aduenisset, confestim omnes tunc cum præside monachi, Gregorio itèr, ac tribus illis viris comitibus, in sanctam civitatem ascenderunt. Porro cum illum locum, ubi Christus à morte suscitatus est, introissent, cæteraque loca perlustrassent ac adorassent, D. Gregorius animo gloriatur, ac tum admiratione, tum voluptate plenus, summum illum in hymnis ac divinis cantibus ordinem atque concentum intuitus, nihil illum ab Angelis discrepare credidit. Proinde cum in D. Macarij Episcopi congressum atque colloquium venisset, apud illum diuersaturus. Cumque illi summo manè Deum (qui perpetuus est illi mos) illustri laude cumulassent, hos residens accersivit, primumque illos, deinceps Episcopos ac clericos, alios itèr, qui præsentès aderant, osculatos communitèr est allocutus, quæ animo nouit vtilitatem afferre: ac mox reliqua dimissa multitudine, accersitoque monacho, ac ijs qui illum aduexerant, Si perpetuò latere, inquit, Marce pater, vnde nam tecum ad nos Gregorius Dei seruus iuit, qui loca isthæc solitaria nupèr adiuit? Cui monachus, Non nos, inquit, istum, sed Christus, ô pater, tuæ que aduexit precatio. Verùm Gregorius timore percussus ob sui ac Marci monachi appellationem, (necdum enim cupiam sanctæ ciuitatis innotuerant) rubore facie ac moderatone quadam animi nihil quicquam ausus loqui, stupefactus manebat. Deinde duos alios fratres Patriarcha ille appellans, Domine, ait, Abba Serapion, ac tu Leonti pater, gratias ago Deo, qui vestros animos illuminauit, talem virum ad sancta isthæc loca vobiscum assumere, spiritu quidem (vt Apostoli more loquar) feruentem, tempori que seruientem, emaculatis præterea precibus ac vitæ innocentia sedulo studentem. Neque enim nos eius vitæ rationem diè celauit Dominus, vt hæc vobis pariter manifesta fierent, de quibus opportuno fortassè tempore dicemus. Instat autem nunc, vt diuinum & arcanum sacrificium Domino celebremus.

Macarius
Episcopus
Hierosoly-
mæ.

Diuinus
ille cogno-
scit Grego-
riū & alios.

Rom. 12.

Diuinū sa-
crificiū, mis-
sam dicit.

Cap. 11.

Hæc ille locutus, templum sacrum, rem diuinam facturum, petit. Porro ipse quoque diuus Gregorius in dextro altaris latere, Patriarcha sic præcipiente, adstabat: pleraque verò eius animum perturbatione subeunte commotus, infra positus ministrabat, flumina interim lachrymarum ab oculis effundens. Cumque ita sese Gregorius haberet, ingentis animi humilitatis spiritu inflammatum, omnia Patriarchæ consilia habuit explorata, & spiritus sancti gratiam ipsum adumbrantem, vt plerisque ille securis temporibus enarrauit, euidenter vidit. Postridè igitur eius dici Marcus monachus Archiepiscopum precabatur, vt se ac, qui cum ipso erant, monachos missos faceret, quò cum cæteris illic agentibus fratribus institutam vitam sequeretur, & ita rectà domum abiret, cum id nihilo fecius de sententia ac voluntate illius fieri videret. Hoc illis cum Archiepiscopus petentibus annuisset, ad nouum sese Dominicum diem reuersuros pollicentibus, proficisci domum imperauit. Verùm cum hæc haudquaquam Gregorio perspecta essent, quòd is tum monachis præsens non affuisset, cum illi sese viæ dedissent, Macarius Gregorium accersit, eique, quæ gesta essent, edisserit: addit etiam, nulla ipsum ob id molestia affici oportere: maturam enim fratrum reditionem, ac propediè fore. Quod, ubi se illis destitutum iri rescivit, molestissimè tulit. At tum sese, lachrymans, illius ad pedes ac genua proiecit, illumque hortabatur ac orabat, se, vbinam illi terrarum essent, edoceret. (Existimabat enim, illos procùl à locis sanctis abiisse.) Ille verò non plus viginti stadijs Romanorum, vt cum à ciuitate distare dixit, quò non ita pridè illos peruenisse simile veri erat: propterea nihil de illis sollicitum esse, neque vereri sese illorū precibus caritatum, montineri dedituros, quàm ad se denuò reuertantur. Qui cum esset hunc in modum locutus, multum ille de dolore remisit, & exindè Archiepiscopo tum in precibus, tum in sacris coetibus adhærescebat: cernensque eius vitam, vt quoddam virtutis exemplar, illam apud se sedulo ac diligenter obseruabat.

Cap. 12.
S. Gregori-
i cū socijs to-
ta nocte la-

Cum verò dies Domini proximus aduenisset, monachi, vt imperatum illis fuerat, præsto fuere: quos cum D. Gregorius vidit, omni voluptate refertus est, ac totā illam noctem, vnà cum illis insomnem pertulit, precibus itèr ac lachrymis in seruoore spi-

ritus insistent, pro se sancte Dominum obtestabatur, uti exercitationis ac meditatio-
nis sicuti cursum perficeret, ipsisque hereditatem ac partem communicaret. Deinde
ira simul summo mane Archiepiscopum Marcus adit, eiusque pedibus prouoluit
orabat, ut suis se precibus tanquam viatico quodam bene instructo communitos di-
mitteret. horum vero ille singulis imposita manu, ac sublatis in caelum oculis, Deus
(inquit) qui caelum, terram ac mare, & quicquid in eis est, condidisti, qui omnia ante
ortum illorum probe nosti, ipse hos seruos tuos, qui sacrosancti tui nominis causa,
sancta isthaec loca inuiserunt, fructumque tua dignum maiestate, Gregorium inquam,
qui praesens nobis adest, seruum tuum attulerunt, conserua, ac in via illorum dirige,
siquidem sanctus es in secula. Ac cum omnes, Amen, subdidissent, complexus illos
in pace dimisit. Hos abeuntes Gregorius conspicatus, acriter animo doluit, ac pra-

chrysis &
precibus in-
iuit.

Doler vi-
sanctus te a
charis locis
diuelli.

properè festinans, illorum ad pedes proiectus, solum se ibi relinqui lamentabatur.
Hei mihi (inquiens) quis sum, & quò me vertam? Quoniam ego pacto vobis, patres
ac seruatores, destituar? Vos secundum Deum salutis meae auctores, ipsi boni proba-
te mihi vitae magistri fuistis, ipsi errantem inuenistis, inuenientes rectae viae reddidistis,
multis item fructibus naufragum ac penè demersum, in tranquillum ac securum por-
tum adexististis. Nunc porro quomodo tam miserabiliter diuellar à vobis? Quomo-
do separationem hanc à vobis feram? Hæc cum Gregorius gemebundus dixisset, præ-
seque maximam animi turbationem lachrymis ferret, Marcus vir admirandus, tam
futuris prædicendis, quam solandis amicis potens, hunc paternè excepit.

Cap. 13.

Ac non sic tu quidem, fili mi, dixeris (ait) non. Neque enim solum te esse putaba-
mus, quando præsertim Christus sua te vocatione sancta dignatus, in patrum cho-
rum cooperat. Atque huic te quoque communi & optimo patri, qui, quæ ad te spe-
ctant, rectè administrabit, & quam fieri poterit, feliciter suscipiet, ipse commendo. Sic
ille loquutus, manum apprehendens, ad Patriarchæ pedes illum statuit: Pater vene-
rande, (inquiens) & hic est ex grege Christi, isque fide Ecclesiam fundaturus, ac eam
doctrinæ cælestis prædicatione, uti clauo, diuinè gubernaturus est. Quamobrèm eius
animæ curam habeas, illamque tua sustentens doctrina oportet, persuadeasque medi-
tationis ac exercitationis laboribus insistere, splendorem se conseruare, non pul-
cherrimum, ac uti veris tempore florentem adspèctum, iuuenilibus cogitationibus
quasi maculis quibusdam inquinare. Hæc tum dicebat monachus, cum Gregorius
gravius animo tristaretur, ac lachrymas abundantiores effunderet. In quo quidem
& qui praesentes aderant, hæc cernentes condolescebant: quin & ille ipse Patriarcha
misericordia permotus est, Gregoriumque adhuc iacentem erigens: Video te (in-
quit) fili horum virorum separatione grauius affectum. Quare, si placet, ut hac no-
stra vitæ consuetudine, nobiscum esto, tuaque omnia Christus, ut velle ipse vidèris,
rectè constituet: at verò si discedere magis lubet, in pace cum illis abi. Atqui Gre-
gorius: Non hoc quidem (inquit) domine accidat, auerterurque Deus, ut hæc loca,
quæ videre precatus sum, & pro quibus hanc tam longam peregrinationem confeci,
derelinquam. Verùm facere non possum, cum vehementer illos diligam, quin ali-
quantulum afficiar. Quoniam verò illos abire necessarium fuit, existimo sacras illo-
rum preces uti tutelam quandam ac euentum vitæ instar ipsorum, mihi non defore.
Confido enim Deo, hac ipsa etiam præsentis vitæ illos iterum me conspècturum. Ta-
lia locutum monachi circum adstantes, ac ardentè circumplexi, lachrymis manife-
stam proculdubio significationem fecerunt, quàm ægrè ab illo separarentur: à qu-
vix tandem auulsi, ac in ordinem compositi, inuicti abiierunt.

S. Gregori-
cōmenda-
tur Maca-
rio Episco-
po Hiero-
solymitano.

Cap. 14.

Porro cum Hierosolymis hic permansisset, veneranda illa ac sacra loca, necnon
monasteria ac monachorum domicilia perlustrauit, & operosam apim seculò imita-
tus, virtutum flores diligenter excepit. Atque ijs seculi studijs Gregorius continebat.
Verùm monachi cum Tripolim peruenissent, nauis conscensa in Siciliam nauigantes,
Agrigentum sunt aduecti: monasterium verò, quod ibi proximum erat, ad euntes,
apud præsidem diuersantur: quem quidem Marcus futurorum præcius cum nun-
quam vidisset, proprio nomine Paulum appellans, in stuporem coniecit. Ac de præ-
dicto sancto Potamione, quem nunquam antea illi cognitum esse existimarat, per-
contatus, nihilo minorem admirationem iniecit. Itaque cum mensa illis esset appo-
sita, ac panis & aquæ (ut illis moris est) mutuo participem fecissent, viros Episcopo
manifestat, & ut Marcus hominem, quem nunquam viderat, nominatim appellaret.
quo ille nuncio mirificè gauisus est, idque inexpectato lucro apponens, ad ipsum con-
festim

S. Gregori-
ter sanctæ
monasteria
inuit.

RIUS
ber
ober
VIII
5

Dies festus
SS. Petri &
Pauli Apo-
stolorum.
Cap. 15.

festum properat. Porro cum illos obuios habuisset, complexatus, & per illos, quidnam apud eos ageretur, quinam essent, quove hac peregrinatione contenderent, cognoscens, & rursus, cuius rei causa navigationem facerent, cum illis breui commoratus, ac diuina quaedam commentatus, ad ecclesiam, mysticum sacrificium celebraturus, proficiscitur. Is enim Petri & Pauli summorum Apostolorum dies festus erat.

S. Gregori
à parentibus
pro mortuo
defectur.

Postera autem die post matutinas laudes, cum Episcopus illis adesset, deique rebu diuinis ac salutaribus cum illis familiariter loqueretur, statim Gregorij parentes in urbem ingressi sunt, ut illi tanquam mortuo parentarent. eodem nanque die mortuus illis visus fuerat. Atqui cum mater Gregorij equeos pueros vidisset, filij memoriam subiens, visceribus est grauiter intercisus: quippe horum adpectus, fletus illi casam ministravit: Hei mihi (dicens) fili dilectissime, fili tam ingens inter aequales splendore, quam sol inter astra. Hos quidem tui causa omnes intueor: tu vero vbi es terrarum? Cur es (oro) in lucem editus? Vtinam mortis tuae genus agnoscerem. Vt in locum, vbi occubuisti. Atque vtinam scirem, si qui tibi fuerunt in mortis aethores. Tamenque calamitatis ignoratio mihi dolorem auget, facitque, ut, cum sic lugere cogit, ignorem, in quo mihi iure sit lamentandum. Alias enim omne mortis genus in speculum facit, alias omnibus compellit diffidere. Num quae syluestris te fera rapuit, at ferarum recta sunt sylua. Num qui te latrones interfecere? Sed quis tam dirus, que cruentus animus, & humanae tam expers naturae, ac ut re ipsa ad crudelitatem lapsus esset, qui non tuam (obsecro) iuuenilem aetatem vereretur? qui non ob formae speciem misericordia fleteretur? Sed quid haec frustra lamentor? Deus, à quo consolationem infelix inuenio, vbinam ipse sis, scire solus potest. Talia cum mater lamentaretur, plerique omnes ciues illum conuenerant, eiusque luctu commouebantur.

Cap. 16.

Verum cum vlulatus in altum tolleretur, & Marcus euulantem sensisset, eius causam sciscitabatur, multum & ipse amareque ingemiscens, lachrymas verbis commiscebat. Ego pater (inquit Episcopus) grauem tibi casum edisseram. Vir quidam honesto genere, ex vico nostrae ciuitati proximo oriundus, cum diuitijs florens, tum mente multo locupletiore praestans, sua omnia pauperibus communicabat. At vixorem piam admodum & ornatam ducens, filium ex ea precum ergo genuit, quem à sacro baptismate ipse suscepit. Videns igitur pater prolis susceptionem, & preces votostetitisse, ex eo tempore ab vxore abstinuit. Porro filium octo iam annos natum accipientes, ad me adducunt, quem ego magistro primum grammaticis institutum trado: deinde ipsum tondens, ac in Ecclesiae collegium, cui praesum, asserens, in Archidiaconi mei fidem committo, mandans ut quam celeriter fieri posset, in diuinam legem accuratè incumberet. Qui ita tum natura aditus, tum studio, breui in omnibus euasit conspicuus, ut nemo per vniuersam Siciliam illi comparandus inueniretur. Itaque puer vel daemone inuidia, vel nescio qua fortis malignitate visus, oculis nostris repente tollitur: nec postea tanta eius calamitas cuius innotuit, neque de ne quicquam de illo in hunc usque diem nobis est proditum, utcumque vniuersam Siciliam diu multumque obierimus, nihilo plus inuenire aut discere quimus. Quocirca nos itidem inconsolabili propè illius causa dolore cruciamur, nihil nobis haec tenus (quae Dei Opt. Max. voluntas fuit) exploratum esse. Sed cum ceteris multo vehementius parentum eius animi dolore conflictentur, nunc lugentes adsumus, eius memoriam hodierno die celebraturi, in quo patres, amisso filio, appellari desistunt.

Defun. Gregorij
memoriae
olim celebrata.
Cap. 17.

His auditis, ille diu elinguis factus, ac post lachrymis plenus, in medium illos prodire petijt, & quamnam haec esset, cur tam grauiter caederentur, interrogauit. Cumque praetristitia quam plurimum illos opprimente, intercisam ac impeditam vocem haberent, neque causam ipsi sciri possent, cernens ille affectus vehementiam, simulque adpectus (oculis in Charitonen coniectis) accuratius perpendens, quasdam non obsecuras similitudines ac veluti characteres agnouit: siquidem ipse quoque valde decorus erat adpectu, & coma flauus, ac (ut paucis expediam) certa seruantem signa praestans (inquit) vos fratres omnino Deo gratias agere, quandoquidem quicquid inquam accidit, ad abdita illius & incognita iudicia (ipso probè omnia gubernante) est referendum: non autem sic inconsulto lugere, non secus sanè, ac si filius vester vobis iam pridem pessum abijisset, licet enim is vos lateat, nihilo tamen minus Deo est manifestus. Hec cum Chariton audisset, ac eiusmodi verba sui consolandi gratia fieri in-

S. Gregori
us suo patri
Charitoni
omnino p-
similis.

casum arbitraretur : Hoc ipsum pater (ait) verum esse omnino fateor : si enim ex diuinis scriptis inferi & interitus Deum non latent, quomodo non etiam hominum Iob 26. corda illi erunt manifesta ? Proinde si & filius noster interijt, eius animam saltem Dei manibus contineri credendum est. Atque haec tenens quidem Chariton.

Porro Gregorij mater ad os Marci oculos adiciens, fixius intuebatur : ac eiusmodi sermonem audiens, animo suspensa, corde nutabat. Deinde cum monachus dixisset recte cum illorum filio agi, illisque fletum reprimere praecipisset, Donatum Archidiaconum confestim accersit, assistenti silentium ut vitium acriter objicit : Quid causae (inquit) est o homo, cur nequam illum seruum imitatus, talentum Dei magnum in terram abideris, non illud potius palam feceris, ut sic voluptatis, non moellitiae, tum parentibus pueri, tum communi huic patri & Archipraefuli author fieres ? Nunc ergo cuius criminis reus es, & qua poena plectendus ? quippe qui tam ingentis illis meritis author factus, Dei gratiam, quantum in te fuit, occultaueris ? His verbis Archidiaconus pallore infectus est, ac artus eius omnes tremor inuadens, illius faciem mutauit : seseque in terram abiciens, amarè flere ac ingemiscere cepit : ac Dauidis verba contra se pronuncians, Peccauit in Dominum meum, & in vos omnes, aiebat. Data igitur illi venia, humili iacentem crexerunt, ac omnia Gregorij ad accuratè illum dicere, nihil omnino praetermittentem, imperarunt. Sed ille exorsus, rem singillatim omnem edisserit, & quemadmodum cum se somno dedisset, quaedam vox per quietem puerum inelamauit, & ut ille assurgens, sibi praesto fuerit, quoniam illi vox insonuit, & demum quae abs se, qualidè didicerit, nempe qui vocaret, è caelo aduenisse, ac quemadmodum postrema vox apparuerit, eius ipsius aures percillens, litus sibi protinus petendum : futurum enim, ut illic inueniret, quibus cum mare celeriter trajiceret. His in excusationem dictis, sinem lachrymis fecit, hanc silentij causam fuisse afferens, veritum se, nè quandò fide dignus inueniretur, nè in simularetur in adolescentem mali aliquid fuisse molitum. Atque Archidiaconus in hunc est modum locutus.

At Marcus quae ab illo de puero dicta fuerant, affirmans, ipse quoque adiecit, Gregorij vitam sibi esse perspectam ac exploratam, isque ira loqui cepit : Cum essemus Romae, inque templo summorum Apostolorum orarem, duo nobis formidabiles viri adfuerunt, qui mihi, Surge (inquiunt) Marce repente cum duobus, qui tecum sunt monachis, & Carthaginem navigatione contendite, ibique Gregorium quendam Siculum ab Agrigenti Ecclesia illuc aduectum inquirite : is enim naucleri cuiusdam, qui Varus dicitur, conuictu familiari vitur, Deoque totus haeret. Hunc vobiscum affumentes, Hierosolyma vsque perducatis : quò appulsi, Patriarchae, cui, quae illo facere oporteat, iniunximus, illum sistite. His dictis, ab adspectu atque oculis mihi sublatis sunt : proinde ego cum à somno solutus essem, ad flumen cum his duobus monachis maturo proficisci, vbi nauem velis passis (Deo sic annuente) velificari Carthaginem, comperi : quam conscendentes, Carthaginem trajicimus, eamque obeuntes, adolescentem ad aedem diui martyris Iuliani, lectioni vacantem, offendimus : quem complexi & allocuti, quae se nostro oculorum sensui obtulerant, edicimus, & quae ad illum contrà pertinerent, omnia cognoscimus. Tum læti, lætum ipsum accipientes, ad sacra loca deduximus, tam verborum dexteritate, quam splendoremorum, omnes ad se trahentem. Cum hæc Marcus percurrisset, res quaedam contigistat cognitione atque memoria digna. siquidem vniuersa multitudo, hoc sermone tanquam insaniam quadam percita, exilire valdè ac iucundè admodum plaude-re cepit : sublata itè voce aërem clamore implentes, Deo ob rem tam admirandam gratias agebant, eiusque nomen miris laudibus cumulabant. Atque hinc quidem multitudo magna communiter perfusa letitia, tum praesertim parentes Gregorij, praevoluptatis vbertate à constantia mentis desciuere, in terramque semimortui ceciderunt. Ut enim immoderatus dolor plerunque in stuporem agit : sic nihilominus voluptatis magnitudo homines à mente discedere compellit, ut vtrinque graue periculum impendère constet.

Mox coram Marco assurgentes, vixque sui compotes facti, dictis fidem, idque fortasse praegaudio (iuxta diuina scripta, Adhuc autem illis non credentibus praegaudio) non habebant. Proinde dictorum fidem, perinde atque isthæc verba somnium essent, fieri sibi postulabant. Nunquidnam (aiunt) filius noster vnigenitus, dilectissimus viuit ? At ille hunc benè beateque in Deo viuere dixit. Ut verò nihil illis, de quo

R I U S
b e a t
o b e r
v i i i
5

Cap. 18.

Matt. 25.

2. Reg. 18.

Cap. 19.

Viso Marci monachi, cum esset Romae in templo summorum Apostolorum.

Marcus monachus refert parentibus eius quomodo S. Gregorium Hierosolymam vsque comitatus sit.

Cap. 20.

Luc. 24.

UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ambigerent, relinqueretur, formam eius effinxit, adolescentem illum sanè quàm decorum, patrem valdè referre suum, colore fulvum, pulchrum oculos, prædulci voce, acutus auribus esse: ac demùm mores eiusdem per omnia recensere: quàm ille prudens, quàm sciens, humili loco positus, mentis oculos in caelos tolleret, ac vndiquè fauorabili exceptus plausu, in diuina scripta semper incumberet. Ac velox quidem optimis quibusque rum loquendis, tum audiendis, cum aliqui tardus ad loquendum foret: leuitatis verò quanlibet minimum, nec dicere nec audire nunquam omninò sustinuit. Risus, quàm qui maximè, continens erat. Assiduis præterea laboribus, asperimàque exercitationi hæbebat. Cum hæc atque his longè maiora monachus loqueretur, illa hominum frequentia latitijs omnibus incessanter, puerique laus parentibus pro filio in consolationem sterit. Illum ipsum enim intue videbantur: sic eius indicia animi atque vestigia manifesta percipiebant. Ac de quidem hæc enis. Porro monachi triduo illic commorati, iter suum persequi intuerunt. Quocirca nauim subeuntes, Panormo secundissimo vento celeriter applicuerunt. Illinc Romam patrium solum, suumque ipsorum monasterium perunt. Et is quidem eorum peregrinationem finis exceperit.

Cap. 21. Gregorius verò Hierosolymis (vt sermo superiùs indicauit) existens, cursu suum conficiens, quin potiùs seipsum vincens, secumque ipse decertans, Diaconus à Patriarcha Macario deligitur: à quo diuus Gregorius commeatum oliuarum montis, patrumque in illa sancta ciuitatis solitudine degentium visendorum gratia petiit, cuius cum arbitrio hoc ipsum permitteretur, iter, quo fertur in interiorum eremum, aggreditur. Cumque tres dies iter fecisset, ad sextam ferè horam monachum consuetis vacantem precibus reperit: quem cum conuenisset, in sermonemque familiarum incidisset, quando ille nihil minùs hunc ipsum virtutis deprehenderat amorem, in vitæ secum contubernium accepit. Verùm cum post viginti dies vnà cum Gregorio illac iter faceret, locum, in quo monachi domicilium, duæque palmarum erant, indicauit: Ingens hic, ô fili (locum digito signans, subdidit ille) thesaurus est abditus, nempe exercitationis laude pater eminentissimus, tuusque, id nisi ipse detrectes, seruator futurus. Proindè accede, & pulsans fores, obuiam tibi prodentem habebis. quòd si pfallendo distinebitur, cantum cum illo, foris aliquin stans, prosequere: cum verò canendi finem fecerit, hinc tibi curæ sit, quò minùs hæc ipsa frustreris indagine. Hæc sanè cum ille dixisset, effectque Gregorium amplexatus, discessit.

Cap. 22. At verò cum hic flexis genibus, oculos sursum in caelum tollens, orasset, seseque Crucis signo præmunisset, fidenter gradiebatur. Cumque ad locum pertingeret, canentem quasi turbam audiuit: sed cum propiùs accessisset, non tum multitudinem, sed veluti tres canentes audire sibi visus est. Quare timore percussus, ad iam am silens appropinquabat: sed ille cum cantum intus explisset, per transfennam aspiciens, voce Gregorium in clamauit. Hic verò multo magis ob nominis appellationem pertimescere cœpit, & vocanti parens, ingreditur, seseque lachrymis ac sudoribus circumfusus, illius ad pedes proiecit. Cumque ab eo, Deum vt pro se oraret, petiisset, sibi que illud ipsum præstitum esset, apud senem commoratur, Grammaticamque & quicquid poetarum libris continetur, Rhetoricam itè, ac philosophiam illam, quæ animo & contemplatione cernitur, (nam quæ in rerum actione versatur, iam pridem didicerat) edocetur. Siquidem senex ab his omnibus bellè paratus erat, literarumque Græcarum doctorem se præstabat eximium. Tam affabrè Gregorius literarum diuitijs auctus, nec minori morum, atque virtutis, accessione facta, illi adhærescebat: à quo, quænam se vexationes inualuræ essent, edocuit, (erat enim diuus ille vir inter, cætera venturi præcius) rursus ad sacra loca perguit: in quibus cum per annum vixisset, illinc in Antiochiam abijt: apud quam moram trahens, annum itidem commoratus est. Cumque esset plures eruditos sermones interpretatus, nec paucos ipse composuisset, omnibus sui admiratione iniecta, ad magnam ac regiam Constantinianam ciuitatem concessit: quando diuina illum omninò providentia cõpelleret, & à cæteris quidem mundi curis abstractum, ad munus illud, ad quod ob eundem vocatus fuerat, horraretur.

Cap. 23. Hanc subiens, apud monachum, sapientiæ studiosum, qui Sergij & Bacchi martirum domui olim præfuerat, diuersatus, rem non paruam quidem effecit, dum Iohannis

Mores optimi S. Gregorij adhuc adolescentis.

Cap. 21.

S. Gregorius fit Diaconus, & monachos solitarios inuifit.

Cap. 22.

Eremita exterius discipulis cum instituit.

Venit tandem Constantinopolim. Cap. 23.

his Chrysofomi sermones aureos percurrit. Nam sententiarum illius dulcedo ac
 vbertas, necnon verborum pulchritudo ipsum illexerat: tum nouam illam subinde
 structuram mirè afficientem, omniaque eius scripta, donis plena caelestibus, contui-
 tus, hinc illius animi celsitudinem prout poterat, non segniter edoctus, ardore quo-
 dam animi erat accensus, & ad eius vitam, vri exemplar quoddam longè pulcherri-
 mum, oculos intendens, imitari illam sedulò nitebatur. Hinc crebrioribus se ieiuni-
 is dedit, vigilijs insistebat, precibus vacabat assiduis. Quæ verò illi circa Iohannem
 contigere, eadem domùs eiusdem præses sibi circa illum vsuuenisse comperit. Cùm
 enim & is ieiunium admirabile cerneret, (neque enim cibum nisi septem singulis
 diebus, ac tum quidem olera modico condita sale accipiebat) ac vigilias naturam
 humanam egredi, nihil osciùs laboribus inuictum, precibus ac cõtemplationi con-
 stantissimè inhæreret, stupore magno affectus, non continuit, quin hæc ipsa à silentio
 vindicaret, & Patriarcham, cui acta illius omnia manifestat, rerum omnium parti-
 cipem faceret. Ille his auditis, gauisus est vehementer, ac sapientes quosdam viros,
 per quos aliquod illius periculum faceret, ad illum legare, ac mox Gregorium ipsum
 accersitum apud se continere decreuit. Tum enim splendor noctis, nempe sapien-
 tes, interire cõeperant, ac vno die perijsse omnes, & ab adpectu hominum procùl
 visi sunt exulasse. Mittuntur igitur ad illum Maximus quidam philosophus, ac Con-
 stantinus, tum Ecclesiæ libròrù custos, viri non modò ipsi eloquentes, sed qui alios
 etiam loquentes iudicare possent: philosophia quidè plurimùm exculti, atq; etiam
 ad sententiam ac mores hominum rimandos instar Lydij lapides indices. Qui cùm
 ad illum profecti essent, ac sensus generositatemque animi perspexissent, itemque
 delectabiles mores, ac sermonem melle suauioreni fluere, linguam longè præstan-
 tiorè, quàm vt dubitatione aliqua sibi propòsita vinceretur: (nihil enim ex his, que
 ad Theologiam pertinent, eorumque, que indissolubilia esse putantur, disertè atque
 caelesti eius lingua in questionem reuocantes, reperire potuerunt, in quo non hos
 magis ille solutione percelleret, in maximamque traheret admirationem.) Hæc
 cum experientia didicissent, non inuidia quæ honesta essent occultarunt: quin po-
 tiùs nuncijs atque præcones apud omnes, & ipsum inprimis Patriarcham illustres
 facti, Gregorium solum inter homines cùm ingenio, tum lingua inuictum asseren-
 tes, reuersi sunt.

S. Iohannis
 Chryfosto-
 mi ecomi-
 um.

Nora icia-
 nia, vigili-
 as, preces,
 &c. S. Gre-
 gorij.

Cap. 24.

Insignis B.
 Gregorij
 sapientia.

Monotheli-
 tarù heresi-
 grassatur,

Eos egregiè
 confutat S.
 Gregorius.

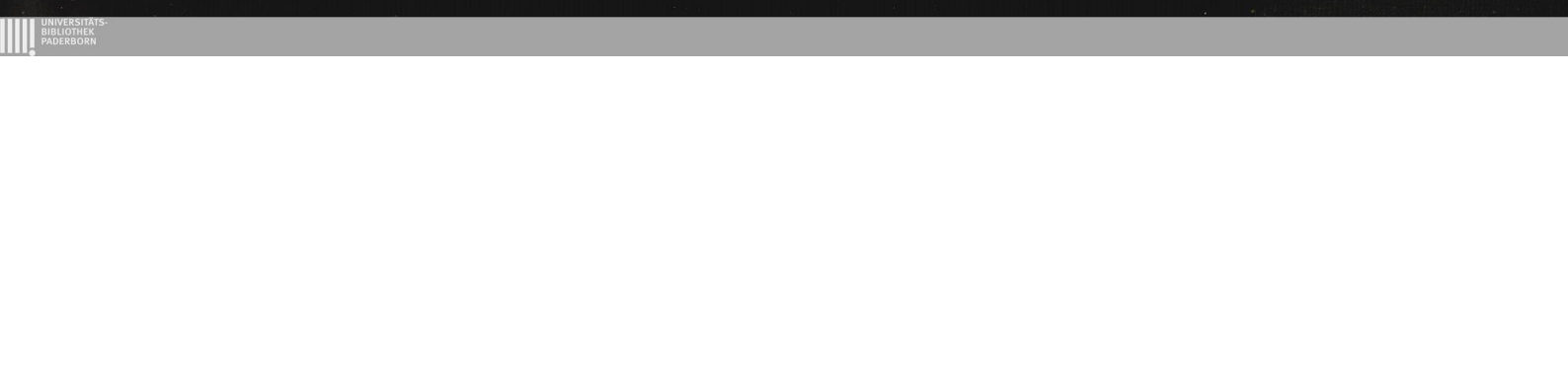
Cap. 25.

V. Synodus
 œcumenica

Vbi verò eximius ille vir haudquaquàm spernendus visus est, confessim ad se Pa-
 triarcha illum accersit: qui inuitus quidem ducitur. erat enim quietis apprimè stu-
 diosus, simulque postliminio redire, illincque proficisci maturabat. Paret nihilo se-
 cius, & coram Archipræsule positus, cùm moribus esset tranquillus, adpectu vene-
 randus, & alloquij suauitate sirenas haud fabulosè loquendo vinceret: ità illum ve-
 hementer deuinxit, sibi que torum obstrinxit, vt sine illo nullo pacto consistere vel-
 let. idque inprimis, quia nihil à sapiētibus proponebatur, quod non ille magna cum
 perspicuitate ac ad persuadendum aptitudine interpretaretur. Proindè viginti illic
 dies commoratus, interimque cùm sapientia, tum singulari mansuetudine ac mo-
 destia admirabilis omnibus habitus, abeundi rursus verba fecit. Sed cùm Patriarcha
 nollet ipsum dimittere, quin omni illum studio retinere niteretur, alias causas asse-
 rens, quibus illi remanendum esset, (Monothelitarm enim hæresis plurimùm tum
 serpebat, & hic solus nexus illorum facilè perfringere poterat) tum sanè, licet inui-
 tus, remanere est persuasus. Iam verò vbiq; ad bellum conelamatum erat, ab vna
 quidem parte Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Cyrus, qui iam hæretici declarati fuerant:
 ab altera quicunq; hæresim detestantes, pro vera pietate stabant. Ipse verò prauè
 sentientes, licet procùl adhuc positos, intortis vibratisque iaculis fugabat, varijs cir-
 ca dogma sermonibus editis, quibus omnes illorum opiniones risus & meras esse nu-
 gas euidentissimè demonstrarat.

Postèa verò quàm bellum erumpere palàm cõcepit, tum hæreseos viri principes
 occurrerunt, tum ex his, qui recta dogmata sectabantur, præstantiores illuc conflu-
 xerunt. Aderant Antiochia, Alexandria ac Hierosolymorum, simulque omnes Ori-
 entis præsides, itemque ab Occidente omnes, præter Romæ antiquioris, & Sardinie
 Præsules. (hos enim grauis morbus intra fines continuerat.) At Romanus hominè
 sacris literis eruditum, qui suas vices impleteret, destinavit. Gregorius verò in Sardo-
 nis loco cum suffectus est. Quocirca cùm magnū illo die (vt par erat) de sacris literis cer-
 tam en ortum esset, alijs quidem rerum, alijs verò verborù fiducia fretis, dum hæretici

R I U S
 b e r
 o b e r
 v i i i
 5

Præclara ei
dicendi vis
& eloquen-
tia.

acri ac suasorio quodam sermone, quo veritatem occultare opinabantur, vultur: ille verè generosus ac inexpugnabilis lingua, qua tum diuina opulante gratia plurimum roboratus est, sic eorum nexus tanta vi orationis & ardore spiritus fregit, vt eos, qui dicendi laude plurimum præstabant, mutos omnino redderet & eorum linguas penitus auferre videretur, ac ij præterea ipsi silentes, sese victos esse faterentur. Itaque Patrum quidem synodus plaudebat, hæreticorum vero multitudo, alij, & ij quidem illustriores, deposito errore, nostris adhærescebant: alij verò plurimi propter verecundiam in medium prodire non audebant. Hunc tum Synodus habuit, solusque Gregorius per omnium ora, & præsertim Patrum volitabat.

Cap. 26.

At alijs tum admirantibus, tum vota pro illo facientibus, Archipræful secum lum accipiens, ad Regem adducit: Hic Rex optime (dicens) Hic, inquam, est victor, ac nostræ fidei propugnaculum. Tum Rex ac vniuersus circumstantes Senatæ admiratione ac laudibus hunc exceperunt: mox Deo gratias agentes, multa cum reuerentia & honore deduxerunt. Deindè Rex ipsum accersuit, simulque cum illo locutus, quisnam esset, ac vnde gentium veniret, & quas orbis regiones pergrasset, que illi demùm râte peregrinationis causa, que præterea mens fuisset, agnouit. Quo factum est, vt illum ex animo vehementer admirans, homine multo maiorem æstimaret, quodque in eius conspectum venisset, multas hoc nomine Deo & Archipræfuli gratias debere fateretur. At verò Gregorius priori proposito in nixus, consuetudinem illam ac honorem egrè admodum ferebat: quin abiturum hinc modis omnibus meditabatur. Hunc denique Marciani cuiusdam, qui Regi perquam familiaris erat, opera consequutus, cautionibus ac legibus quibusdam dimissus est, nimirum inuiseret Romam: cumque vrbis illius pulchritudinem ac magnificentiam vidisset, essetque summos Apostolos veneratus, rursus quamcelserrimè posset, reuerteretur, Regis contubernio in posterum adhæsurus. Porro antequam ille Romam adiret, Episcopi quos Pontifex Max. ad concilium miserat, eius aduentum anteuertent, Pontificemque ipsum, ac omnes regni eiusdem præfules in maximam illius admirationem euexerant. Quamobrem illustris ille vir expectatus aduenit, & maiorem illis sua præsentia, quam cuiusvis sui prædicatione, stuporem induxit. Cæterum turbam vitans, frequentesque hominum congressus declinans, neque temerè sese, nec inconsultò in cuiusvis colloquium dans, iuxta diui Sabæ domicilium commorari decreuit.

Imperator
eum plurimi
facit.

Romæ in
multa ad-
miracione
habetur.

Cap. 27.

Tumultuan
Agrigentini-
cenes pro-
pter electi-
onem sui Epi-
scopi.

Cum hæc interim apud Gregorium agerentur, Theodorus Agrigentini Episcopus, quiam Potamioni successerat, vita ipse pariter defunctus est. Inde dum alij alij proponerent, (vt vsu ferè in eiusmodi suffragijs euenire solet) seditio in populo nascitur, & tumultus à multitudine constatur. Alij enim Sabinum quendam presbyterum, alij Crescentinum, alij Archidiaconum Euplum, & alij alios in sede collocare studebant. Cumque vnusquisque designatum à se autoritate Pontificis firmari, ratumque fieri vellet, Romam ire perrexerunt, rem (vt moris est) Pontificis Max. arbitrio permittenti. Horum in comitatu Chariton Gregorij pater aderat. Atqui illis Romam accedentibus, cum hinc Sabinus, inde Crescentinus consisteret, Euplus ac reliqui illos ordine sequebantur. Quocircà interrogati, quemnam sibi vellent Episcopum præfici, alijs Sabinum, alijs Crescentinum petentibus, Pontifex conuersus ad eos, qui erant ab Euplo, Quid vobis (inquit) videretur? Ij per Charitonem responderunt, se illum, qui Deo imprimis, & illius iudicio videretur, suscepturos. Hoc sanè nobis (aiunt) erit optabile, quod enim tuo iudicio probaueris, id ipsum quoque Deo placere omnino existimamus. Deindè Pontifex ijs, qui à Sabino ac Crescentino stabant, ait: Vnum aliquem ex omnibus, qui vobis cordi magis sit, vnanimis designate. Cæterum prudenter illi nihil responderunt: quin tumultuosè agentes, ipsi inter se conuicijs ruperit lacebant. Propter imprudentem illorum seditionem indignatus Pontifex, illorum postulata irrita fecit. Verum post triduum Euplum ac Charitonem accersens, illos consilij sui participes facit. Rursus illi Dei placitum expectare, & quem ille manifestè approbasset, hunc itidem sese dixerunt eligere.

Cap. 28.

Per visum do-
cetur Põti-
fex que de-
beat Agri-

Quamobrem cum Pontifex pendèret animi, Deumque assiduis precibus oraret, vt quem is probaret, eundem perspicuum calitus faceret, duos homines per quem sibi vidit assistere, specie ac cultu corporis Apostolos referentes, qui se in hunc modum visi sunt alloqui: Cur ob inuicem dissidentium contentionem animo cruci-

gētūis da-
re Episcopū

aris? Nam qui ad te, vt eligantur, ab ijsdem adducti sunt, hoc onere atque conatu
haudquaquam sunt digni. At quidam alius est in vrbe hospes, vir moribus ornatus
ac Deo charus: Gregorio nomen est illi. hic aliquandō in diui Sabæ monasterio ho-
spes egit: sed cūm hosce viros aduentare ad vrbe intellexit, multo magis se occul-
tauit, ac nunc in sacra diui Mercurij æde latet occultus. Hunc accersere, & Agrigenti
Ecclesiæ præfectura insignitum, in Siciliam primo quoque tempore transmittito.
est enim vir cūm sacerdotio dignus, tum regundæ illi Ecclesiæ maximè idoneus.
His dictis, simulque cūm lineamentis illum corporis indicassent, ab oculis elapsi
sunt. Simulac verò somno ille solutus est, timore ac gaudio perustus, cum Mar-
co monacho, quæ sibi per visum apparuerant, communicat. Porrò hic erat Mar-
cus ille, quem Gregorio comitem itineris missum, ac deindè Romam in patrium
solum reuersum fuisse, superior sermo demonstrauit. Hic Pontifici hoc visum gra-
tularus, monuit oportere illum iuxta visionem agere. Tum quidam exploratum
mittuntur viri selecti, quique illum probè nōrant, ac duo præterea Episcopi, qui à
concilio antea reuersi fuerant, quibus alter quidam sacerdos illi cognitus comes ad-
ditur. Hi simul monasterium diui Sabæ quamprimūm adeunt: vbi intelligentes il-
lum biduo antea egressum, ad templum sese diui Mercurij contulisse, illuc maturat
proficisci, eumque inde mox digressurum inueniunt: qui illos eminè conspicatus,
& quāquam essent, de facie agnoscens, ac demūm, quid à se vellent, coniectans, in hor-
tum se in medijs plantis, fugiens, abdidit.

Aperit Pon-
tifex visio-
nem Marco
monacho,
Gregorij
quondam co-
miti.

Cum verò illi à Preposito domicilij eiusdem Gregorium acriter repeterent, hunc
si dimitteret, grauiter interminati, ille animo atque cogitatione suspensus, ab Epi-
scopis moræ paululā impetrauit, nec prius acquieuit, donèc vniuersam domum
accuratissimè scrutatus perlustrasset. Hortum itidè obiens, & oculos arboribus
adijciens, medium illis obrutum ac latitantem cernit. Accurrens ergo, manu illius
apprehensa, se querentibus educebat, in illum sæuiens, clamabat magnis illum (vt
apparebat) obnoxium & obstrictum esse criminibus, & propterea ab eiusmodi vi-
ris inquiri: itēque exulem ac profugum, templum illud, vt ibi lateret, petiisse, ac
grane sibi hoc nomine periculum attulisse. Et ille quidem hæc ita se habere arbitra-
batur: ille contrā nihil locutus, quasi nulla subesset sibi ratio ad respondendum, si-
lens egrediebatur. Vbi verò viderunt illum Episcopi & agnouerunt, pudore erga il-
lum affecti, eiusque genibus aduoluti, complexantur, magni se nihil agere opinan-
tes, si quem à concilij patribus, atque aded à Rege ipso honorificè exceptum vide-
rent, ipsi quoque summo honore complecterentur. Verumenimuerò diuus Grego-
rius, non segnitius se demittens, honorem illis nihilo minorem rependebat. Sub hæc
audiens, qui Gregorium accerserat, talia nutu Dei regi & administrari persuasus,
illos sequebatur. Dum hæc aguntur, Marcus, qui eius ipsius à puero vita, quive inno-
centes mores fuissent, Pontifici Max. narrabat, quemadmodum ex diuina visione as-
sumptum ex Sicilia ad sancta eum loca aduexisset. Identidè Pontifex, quæ à Syno-
do profectis audierat, Marco communicat, nimirum vt literarum præstantia coru-
scans, hæreticorum ora illic obstruxerit.

Cap. 29.
En vir san-
ctus quā-
m est honoris
minimè ca-
pidus.

Agnoscius
ab Episco-
pis qui con-
cilio cū ipso
interfuerat

Interim verò dum hæc illi mutuo commentantur, Episcopi Gregorium secum ad-
ducentes, redierunt: qui cūm propius accessissent, formæ illius lineamenta ad visi-
onem, quam in somnis viderat, conferens Pontifex, eundem ipsum, qui sibi in quiete
visus fuerat, intueri est persuasus. Quare hilariter illum admodum complexatus,
Deoque, quemadmodum tempus postulabat, gratias agens, in sede locandum præ-
cipit. Aderat & Marcus ceteris assidens: quem Gregorius conspicatus, eius sunt
elicitæ gaudio lachrymæ, ac à sede, cūm primūm potuit, exiliens, sese illius ad pedes
proiecit, Deoque multiplices & immortales gratias egit: Te gloria Christe Rex, (in-
quiens) Te gloria decet. En tibi rursus seruator meus, dux meus, spei meæ principium.
Deindè Marcum ipsum alloquitur: Ecce tuum, pater, iam pridè prædictum
vaticinium, nunc finè accepit, fore vt nos denuò, hac etiam præsentī vita, mutuo vi-
deremus. His non sine lachrymis à Gregorio dictis, præsentēs omnes mirabatur, gau-
dijque participes facti, lachrymas cum illis communicabant. At verò Pontifex Max.
præsentēs omnes dimittit, solos Episcopos duos atque Gregorium retinet, omnia
illis (vt se habent) acta, tum turbæ seditionem, tum dubitationem quam habue-
rat, edisserit: eaque addit, quæ sibi in somnijs diuinitus apparuerant, asserens, il-
lum Agrigentinorum Ecclesiæ Episcopum cælitus electum esse. Hæc cūm Pontifex
loqu-

Cap. 30.

Pontifex cū
iubet præfi-
ci Ecclesiæ
Agrigentine.

RIUS
OBER
OBER
V III
5

Ille vultu
culat.

loquutus esset, Gregorius sacerdotium detrectare ac recusare, indignū se minusque tanto fastigio idoneum obnixē assēderans. Porō cum Pontifex nihil ob id hortari rursus ac munitari desisteret, Gregorius vir sanctus, veritus ne quodammodo insolenter videretur intumescere, ac suo damno Dei nutibus aduerfari, exigui temporis quo rem accuratius perpenderet, inducias petit. Interim cum Marco monacho pernoctans, precibus insistebat, neque multo post eadem per totam noctem somnus obrepfit.

Cap. 31.
Vult fugam
capessere.

Audiens autem, quod Chariton pater vnā cum alijs Agrigentinis adesset, non tam plius sibi in reliquum de negotio contendendum ratus est, sed ad fugam capiendā sese totus conuertit. Ceterum Marcus, eius abscessu diuina prouidentia perspicua pleraque illi, Deo proculdubio linguam eius moderante, de morandi necessitate differuit. Demum diuini senis vaticinium in memoriam illi reuocauit, apud quod continuos quatuor annos (vt superius sermone perstrinximus) philosophiæ persequendæ causā commoratus est. An non hæc tibi vir ille dierum antiquus, virtutum plenus, diuinæque sapientia præditus, ad quem iam diū disciplinæ causa accessisset, hæc, inquam, tibi iam pridem vaticinatus est? Tu ne, Tu ne (oro) ita rationibus tum male prospectum volueris? Scilicet pro tantorum laborum repositis in celo premijs iram, & pro beneficentia execrationem referes? Hæc & alia id genus multa

Marcus sen
ctus mona
chus, ne id
faciat, cum
deteret.

Marcus illi loquutus, vix à proposito compescuit. Hinc non multi prætereuntes cum Pontifex Siculos omnes adesse imperauit: qui cum per Marcum cognouissent Charitonem Gregorij patrem esse, hominem fixis oculis, idque quàm occultis fieri poterat, intuebatur, & accuratissimè considerabat, figuramque & formam conferens mirabatur, quàm valde ipsi inter se similes essent. Reliquæ verò multitudini (siquidem frequens aderat) Eia (inquit) cantibus ac laudibus ad sacrum summorum Apostolorum templum adeamus omnes vnanimis, vna voce supplicationes Deo peracturi, & super quem admirabile aliquod signum illuxerit, is proculdubio erit, qui huiusce populi præfecturam suscipiet. Hæc dixit, protinusque vniuersa ciuitas commota est, ac omnes cum viri, tum mulieres, tam domini, quàm serui procedebant.

Cap. 32.

Posteā verò quàm rem diuinam facere ceperunt, Gregorius Euangelium sibi in hoc traditum ita concinnè & aptè legit, vt Charitonis cæterorumque auditorum animos voluptate perfunderet. Simulac verò Euangelium impletum est, columna ab altari aduolans, capiti illius infedit. Quamobrem vniuersus populus stupore (vt patet) affectus, gaudij & admiratione plenus, non amplius orabat exploratum sibi fieri, vtrum qui designatus pontifex fuerat, nunc Deo creandus videretur. Itaque

Creatur Epi
scop. Agri
gentinus.

crastino die pontifex creatur, traditurque Agrigentinis, immò verò huic isti, vt probato pastori, rationales oues à Pontifice Maximo creduntur. Hæc, dum Gregorius Romæ moraretur, contigere. Sanè Marcus, cuius meminimus, cum illo frequenter versabatur, ei que priorem vitæ rationem, ac institutum suggererat, & illum ad causam, à quibus impetendus erat, generosè perferendos animabat. Quadam nocte cum Chariton Gregorij pater lecto surrexisset, (neque enim filij obliuio illum ceperat, nec dolorem tempus absterferat, sed corde atque animo fractus vitam agebat) at tum maximè eius animum charissimi filij memoria subiisset, perindè ac dolore ferrens, ad illos intempesta nocte properat, ac tum lachrymis, tum suspitrijs filium appellabat, & apud Marcum virum prudentem suam ipsius depiorabat calamitatem simulque illorum precibus doloris consolationem sibi suppetere precabatur. Porò Marcus erecto animo illum esse iussit, addiditque oportere se reminisci, quæ olim ipse de filio eidem dixerat, nimirum se filium visurum esse, propterea vt speraret, aiebat se promissionem suam nequiquam frustraturum.

Cap. 33.

Audiuit hæc Chariton, confestimque corde prosilijt, speque animo fluctuabat, ac tum multo magis angore detinebatur: neque verò Gregorium, quāquam toties viderat, agnoscere potuit, vsque adeo qua ætate, qua figura & cultu corporis immutatus erat. Ingentis enim in omni re cōtinentia, addo etiam malorū tolerantia, omnè absumperat pulchritudinē. At ille non agnoscentē agnouit, sermonemque patris audiens, acriter inuitus affectus animo incalescebat, se nihilominus ipse continebat, sibi que temperabat à lachrymis: Deindè querit à Charitone, huiusce pueri mater, bone vir (inquiens) vbi interim, vbi agit? Ex quo verò hic perijt, quantū interest temporis? Ille matrē quidem viuere, ac lugentem domi reliquisse, cæterum ab amisso filio tredecim annos interesse dixit. Hic Gregorius (aliquid enim commoueri illum consentaneum fuit) matris lachry-

S U

lachrymas animo complectens, qui patrem paulò antè lachrymantē viderat, nèque diutius ferens illū tam grauius angī (parienim & ipse naturali charitatis ardore commotus est) subito suffusus oculos lachrymis, sede exiliens, pedibus patris aduoluit: Pater, (inquiens) ego tuus filius: ego, in quā, sum, pater amantissime, Gregorius, quem tūpore inquiris, vestris precibus in lucē editus, ac, vt voluisti, ab ipsis cunabulis Deo sacratus. Veruntamen mei pater (obsecro) miserere, mihiq; quod admissum est condona, nec me vti multarum lachrymarum authorem præ dolore amplius infestare. Hac dixit, simulque complexu patrem tenebat. Quocircà lætitia quædā admirabilis cor illius subijt, ac incredibili gaudio eius ipsius lingua impediēbatur. Deindè ad Gregorium oculos fixiūs adijciens, ad spectū eius accuratiūs vestigabat, & sagaciter (vt itā dicam) venabatur. Tum ipsum diuū Gregoriū dilectissimum filiū esse certissimè persuasus, hunc vicissim cōplexus, suauissimè osculabatur, ac cum lachrymante filio ipse pariter præ lætitia lachrymabatur. Cumque à lachrymis paulispèr temperatum esset, Marcus vtrunq; suscipiens, magnas Deo gratias egit, illosq; tota nocte secum habuit.

Tandem se valde morrenti patri indicat.

Cap. 34

Benè autem manè Agrigentini, quibuscum Chariton ac diuus Gregorius erant, Pontifici rursus assistunt, ac mutuam voluptatem, quam acceperant, repentes, magnam eundem tum vultu, tum habitu significationem faciebant. Pontifex ad ea, quæ consentanea essent, populum hortatus, docuit, vt Gregorio in omnibus illos parere, & ab ipso ali oporteat: Charitoni verò lætitiā gratulatus, filium illi tradidit. Cumque Felicem Episcopum, cuius opera Gregorius in sede locaretur, socium illis adiunxisset, lætos lætus ipse dimisit. Verum cum Panormum urbem appulissent, vir quidam monachus habitu, leprosus corpore, currens, ac Gregorij pedes complexus, multis cum lachrymis ac eiulatu morbi leuationem obsecrabat. Ille, Si credis (inquit) nihil esse, quod Deo non sit per factū facile, ecce in nomine eius sanus esto. Hac dixit, leprosusque purgatus est. Videntes autem obstupuerūt, ac sublati manibus, Deū tam admirabilem in sanctis ac gloriosum celebrabant. Hinc ad flumen, vbi Peripolæum emporium erat, proprio nomine sic appellatum, descēdunt. At vbi ciues Episcopos suos cum Gregorio quodam sibi prorsus incognito, (necdū enim audierant, quæ circa Charitonem ada essent) reuersos esse rescinēre, turbati vehementer, ac dubitatione pleni, existimārant enim vnum ex ijs, quos ipsi designārant, electum iri) currunt nihilominus omnes, obuiamque passim illis prodeunt, quibuscum occurrit etiam præses ille, qui monasterium innocenti Virgini Dei matri primus illic nuncupārat. Itaque Gregorio nauim egredienti, obuij cum turba fluunt. Ille populo silentiū manu indicens, positusque in terram genibus, orauit, ac mox templum protinus petit.

Cū patre & alijs abijt in Siciliam.

Sanat leprosum.

Populus ei obuiā currit.

Cap. 35

Ceterum inter ambulandum monachus quidam errore mentis affectus, qui nec loqui poterat, nec aurium omninò sensūs particeps erat, obuiam illi profectus, eius ad pedes procubuit. At præses procumbentem propellebat, nec sinebat pedes illius contingere. Verum cum Gregorius hunc nequaquam arcere à se præcepisset, vehementer suspirans, commiserationis lachrymas profudit, manusq; in cælum attollens, Domine Iesu Christe (inquit) Deus noster, cæli terræque creator, qui leprosos coram diuina presentia tua sanasti, surdas aures aperuisti, mutos linguæ restituiisti, ipse hunc seruum tuum incredibili tua potentia sana, vt nomen tuum sanctum laudibus perpetuò celebret. Sic dixit, & apprehensum monachum confestim erexit, ac in nomine Iesu Christi, (ait) qui damoni surdo ac muto, vt proprio figmento egrederetur, imperauit, perfectè & loquere & audi, Deumque conditorem tuum lauda. Necdū loqui desuerat, cum quod petebat effectum est. nam cui antea lingua vincita, & auditus vitiatu fuerat, clamare cœpit, Magna sunt Christe opera tua, quæ per hunc virum iustum edidisti. Deindè addidit vir sanctus, Quantum interest temporis, ex quo vox tibi est impedita? Ille nunquā se vel vocem hominis audisse dixit, vel quemlibet paululum affari potuisse. Tum monasterij præses octo annos illum agere, cum tonus est: ceterum viginti annos in monasterio commoratum dixit. In hoc ingens præses omnes timor incescit, Deusque ab omnibus magnificè celebrabatur.

Curat præcibus monachū surdum & mutum.

Mar. 9.

Cap. 36

Egredienti ciuitate, magna quædā multitudo, non gregariorū quidem, sed illorum qui honoribus ac dignitate ceteris antestabāt, occurrit. Eorū enim animos in sublimē euexerat, cōmouerat, inq; Gregorij amorē vehementer inflāmārat surdus ille, idem quem mutus: qui anteuertēs, apud omnes, quos habebat obuios, semper clamabat, sedq; præconē patrati miraculi p̄stabat illustrem. Cum igitur Gregorij mater, mulier sancta, alijs filio obuiā p̄deuntibus, ipsa cum reliqs senioribus sceminis intra portā ciuitatis sub-

R I U S

obuiā currit

5

substitisset (nec enim quæ filio olim cõtigerant, aliquatenus illam latebant: siquidem Chariton vir eius non vique adeo segnis fuit, quin vxorem quãquam longè positam, tam ingentis lætitiæ participem faceret) proinde repentino hoc & admirabili nuncio suspensis adhuc & erectis animis erat, neque dictis acquiescere poterat. At ubi filium venientem eminens conspicata est, faciè agnouit. patri enim puer adhuc existens præ omnia (vt non ita pridem perspicuum factum est) similis erat: quin & vir factus, velt

Mater eius eum agnoscit

gi similitudinis conseruauit. Quamobrèm cum filium probè agnosceret, & angustia nihil sibi quicquam relinqueretur, quo minus Gregorius sui ipsius filius manifestè appareret: tum in lachrymas & cordis gaudiũ effusa, ita planè secum ipsa loquebatur. Non tu mendax, non tu (inquam) mendax fuisti, qui iam pridem hæc mihi dixerat, hæc etiam præsentem vitam meam cum gloria visuram: quibus verbis Marcum tenter designabat. Porro filius secundum carnem, qui tum eidem iuxta spiritum patris erat, ubi cominus appropinquauit, matremque se agnoscentem agnouit, eam frivissimè ambiens, tantumque cõplexatus, (nam quò minus in his diutius immoraretur, tempore excluderentur) vnà cum multitudine templum ingreditur: ubi peragendi diuini mysterijs, Episcopus qui hunc in sedem locatum venerat, ac alij præterea digni columbam, illi quæ olim cælitis aduolârât, persimilem, rursus è caelo deuolantem, Gregorium adumbrare conspiciunt.

Rursus è celo colūba ad illũ aduolat

Cap. 37.

Hæc ubi tum ab ijs, qui viderunt, tum qui videntes audièrunt, indicata sunt, ciuitas non diutiùs cunctata est: sed qualis esset ille, probè perspicuus, quos à dæmone peccatos, languidos, vel diurno morbo detentos habuit, ad illum confestim omnes adduxit: quos Gregorius magna sola præcatione ac contactu manuum incunctanter sanabat. Atque corpora quidem ita curabat: animas verò per hæc affatim sanabat, nimirum dum doceret illos atque ostenderet, pleraque ex his animi culpa ori: quæ in melius constituto, corpora quoque celerius curationem suscipiunt. In primis vero exemplar sese illis vitæ rectè constituendæ pulcherrimum ipse præstabat, sic vitæ, vt oratio superius in dicauit, seipsum tantum supereminens, tantumque vtriusque vitæ medium agens, quantum sibi per dignitatis excellentiam licebat. Post hæc etiam viros illis tum sacerdotes, tum diaconos, à quibus diuina & quæ ultra nos sunt, peragere rentur constituit, quos illi intuentes imitantesque, in viros virtute clarissimos euadere rent. Inter hos sacros viros complures viri præstantes fuerunt, in quibus Erasmus, Platonius, ac Philadelphus præcipuè illustres nitere, qui cum illo plurimum versantes, ac eius vitam, quoad eius fieri poterat, effingentes ac exprimentes, insignes qui qui maximè apud omnem rempublicam facti sunt. Hæc sanè quemadmodum exposuimus, ita se habebant.

Per multos ægros sanat

Exemplar sanctæ vitæ omnibus se exhibet.

Cap. 38.

Nonnullis post diebus cum D. Gregorius ciuitatem obiret, quò miseratione paterna ægros inuiseret, alia quidem cum numero, tum magnitudine maiora, quam vt oratio complectatur, edita sunt. Sed vnum, quod auribus vestris est gratum futurum, largiemur. Sabinus quidam presbyter, filiolum pulchram illam quidem, valdè gratiosam habuit, ceterum morbo diurno iam oppressam, quæ nouè annis mouere se nunquam omninò potuerat. Is cum beatum virum eã transeuntem aduideret, illam vnà cum vxore vti inanimum quoddam pondus ante vestibulum exposuit. (illac enim vir magnus iter facturus erat) Quo illuc appetente, puella mater (vt mos est matribus) filia pulchritudine ac ætate florentis casum miserata, tum vehementer flere ac currere, seseque huiusce patris ad pedes proijcere. Ille quid opus haberet percontatus, causam didicit, eiusque ac Sabini calamitatem miseratus, postulatibus orauit, dicens: Domine Iesu Christe Deus noster, nè (quæso) auertas oculos à precibus serui tui, meque hodiè humilem exaudi, atque hanc puellam gratia ac potentia tui sancti spiritus erigens inuis. His dictis, surrexit, ac signo Crucis puellam obsignans: In nomine Iesu Christi (ait) exurge, & sta super pedes tuos. Hæc ille dixit, & puella protinus surrexit, atque singulares immortalis Deo vniuersi gratias egerunt: aderat enim cuncta ciuitatis multitudo, quæ virum sanctum ob ea, quæ ab ipso fiebant, admiratione (vt par erat) percussa, sequebatur. Cumque vniuersam ciuitatem pertransisset, omnibusque, quæ illis vsui essent, prospexisset, ad ecclesiam cum ecclesiastico cœtu reuertitur: diuinisque peractis sacrificijs, Ecclesiastico cœtui, viduis ac pupillis omnibus mensam apposuit: quibus ipse, vili accinctus panno, vnà cum tribus diaconis, de quibus mentionem fecimus, Erasmo, Philadelpho & Platónico, ministrabat. Neque verò illius mater ab eiusmodi ministerio aberat: quin ipsa vnà cum ancillis

Si is presbyter Latinus fuit, ex vxore, post sacerdotium in sorore mutata, ante sacerdotium filiam suscepit.

Puellam miseram sanitati restituit.

Obserua huiusmodi ministerium.

S U

ancillis, quo quot aderant, viduis pedes illarum lauando, ac omne pietatis obsequium prestando, ministrabant. In hoc autem Gregorius incumberebat, ut sacris institutis tum ad virtutem, tum ad eloquia diuina meditanda, informaret, eorumque sensus, quam commodissime posset, explicaret.

Sed quando fieri non potest, quoniam tam sedulo virtutem consecrari, ut hostis demonis declinet inuidiam, instat nunc, ut, quae illum tentationes inuasent, persequamur. Sabinus ac Crescentinus, quos superius à multitudine Episcopos designatos fuisse demonsttrauimus, ambo in ito foedere, conspirant, (diu enim mutuas similtates gesserant) Quousque nos (dicentes) huic impostori atque venefico subijciemur, qui ignaris ac simplicioribus hominibus admirationem praestigijs ac imposturis excitat? An ignoramus quemadmodum hinc effugerit, & cum quodam mago manserit, à quo nefariam hanc & maleficam artem hausit, qua hominibus instat Simonis illius, demon ex hominibus factus, imponit? Non cernis, ut neque omnino comedat, neque e bibat, quod demones subinde faciunt? Haec inter se commentari, secum etiam clericos quosdam asciscunt, & non exiguam populi partem conuellunt, fidem inter se & iusurandum dant, captiosum figmentum, arte, quae ad hoc illos impellebat, infidiosa dignum comminiscuntur. Nam mulierem quandam impudicam, aliquo pulchritudine insignem, Eudociam nomine, conueniunt: quam pecunia corruptam inducunt contra Episcopum (proh pudor) palam sese cum illo concubuisse testimonium dicere: quicum perfida & plena subdoli ac veritatis animi consilia instituerunt, quatenus in Episcopum illam insinuarent. Quare tempus obseruant, quo vir magnus medijs noctibus una cum diaconis illis tribus sibi familiarissimis, in templum ad consuetas preces descendere solebat. Infidiatos interim pecunia cum ianitoribus paciscuntur, ut puellam in lectum viri magni submittere liceat, & ipsi in angulo confidunt. Ille solutis precibus, cubiculum petit, librumque manu prehensens, vitam Iohannis Chrysofomi, ut clari literis, ita moribus & ingenio maximi, attentissime percurrit.

Porro puella artificio paulo ante somno detenta, neque ipsa virum magnum ascendente sensit, neque rursus ipse puellam vidit. Vnde (obsecro) isthaec innocens & immaculata anima suspicari habuit, puellam prout poterat occultari, & lubentem ille latenter coniectam se voluisse? Ille igitur post lectionem ad matutinas laudes ire contendit: quibus expletis, una cum omni sacro ordine, ac alijs ex populo comitantibus reuertitur. Tum hortari illos, ac salutaria monere coepit, illudque laborabat, ut, quod singulis ferè diebus agere consueuerat, eorum animos diuinarum literarum lectione reficeret. Tum Crescentiniani instar ferarum agrestium irruentes, puellam arripiunt, eamque coram populo statuunt, clamore, turbatione, ac tumultu omnia implent: Improbe, scelestè ac execrabilis, qui verè nefarij erant, contra virum omnino sanctum vociferantes, nihil minus sese multitudini ostentabant. Ceteri talia videntes, admiratione ac dubitatione percellèbatur. Nam mulierem illam vitiosam intra cubiculum praesentem cernebatur: vitam verò ac mores viri praecleari, huiusmodi suspicionibus maxime aduersari ac repugnare nouerant. At verò sycophanta, iniectis in virum sanctum manibus, (ò insaniam detestabilem) per omnia loca trahebant. Hic multitudo amaris cum lachrymis pariter lugebat, perinde ac si quisque, illorum, idem, qui haec pateretur, existeret. Ita haec omnes, extra paucos longè flagitiosissimos, ijsque exceptis, qui impuri atque profani coniurationi consenserant, de illo grauiter perferèbant. Isti enim meliora secuti, figmentum, ut sese habebat, suspicati, tempus ab ea, quo esset in domum introducta, sciscitabatur. Illa (ut edocta fuerat) à vespertinis laudibus sub primam ferè noctis vigiliam, dixit. Ad haec cum Philadelphus Diaconus propheticum illud respondisset, Obmutescant labia mendacia, quae veteratòrie in iustum loquuntur, Crescentinus improbus illum inuadens percussit. Tum multitudine contra illum confertim insurgente, parum abfuit, quin crudelissime necaretur, nisi vir magnus conuersus eos adhortatione compescuisset. Se verò tortoribus promptè trahendum exhibuit. At haec praecipua causa fuit, ut dum se ipse uti reum criminatòribus offert, magnam populo suspitionis occasionem dederit, nè crimen in se recipere videretur, illaque omnino vera essent, quae contra se accusatores intenderant, & propterea conscientia illum interior euinceret, ut non solum pro se aliquid agere, sed ne loqui quidem contra quicquam auderet. His sanè cogitationibus illorum animi torquebantur.

Ccc Interea

Cap. 39.

Patiatur malignos obrectatores. Act. 3.

Vide malitiam maligni demonis.

Medijs noctibus vacat precibus Vir sanctus.

Cap. 40.

Vide laudes matutinas.

Vir sanctus ecce quid patitur.

Psal. 20. Philadelphus volens suum defendere Episcopum, percutitur.

R I U S
O B E R
V I I I
3

Cap. 41.
Traditur in
custodiam
vir sanctus.

Interea verò improbi homines seditione prauales, virum sanctum domo ex-
turbant, cumque in custodiam tradunt, lignoque pedibus illius iniectione communi-
unt. Erat autem illa custodia, qua magnus ille Gregorius Lybis, qui pro Christo
mortem oppetiit, detentus fuerat. Cum igitur fama apud omnes crebesceret, fre-
quens quadam perfringebant, nonnulli ferreis vectibus demoliri ac euertere illi
pedibus portas perfringebant, nonnulli ferreis vectibus demoliri ac euertere illi
aggrediebantur. Non deerant etiam, qui seditione in populo facta, Sabinum ac
Crescentinum interficere cogitabant. Verum cum Christi discipulus ac imitator

Eius patien-
tia.

hæc illos meditari sensisset, ex carcere ipsos hortabatur. Nequaquam vos, filij, tur-
bat) tale quicquam in illos deliberaueritis. Auersetur hoc Deus, ut vestrum aliquis
manus & animam propter me tam foedè conspurcet. Non eousque, filij, qui quæ
infelicitatis deueniat. Præstat enim me magis esse perdendum: idèo permittent
sunt, ut in hominem miserum scire possint. Ab infringendis verò foribus ac om-
tumultu abstinentes orate, ultionemque à Domino expectate. Quòd si quis vobis
negocium facefferit, illic etiam sustinete, mihi que hanc iniuriam vigiles mei con-
donate. non enim contra me feræ istæ deterius quicquam stant. His verbis facta
liquebat, illum mortem non vereri: sed hoc studere, ut dum circa carcerem intro-
ti occupantur, à priori illos indignatione retraheret: simulque ingentis ac magis
fici miraculi, quod statim subsecutum est, spectatores constitueret. Cum enim mul-
tudo iuxta viri sancti sermonem foris præstolaretur, ille intus positus genibus ora-
bat, & pro omnibus Deo gratias agebat. Porro intempesta nocte lucè clarissimam,
quæ totum carcerem circumfulsit, ad ipsum consolandum Deus cælitus immisit,
eidemque Angelus assistens, catenas, quibus victus erat, perfregit: cumque verba
confirmasset, illum, quò maiorem benevolentiam indicaret, complexus est. Ille qui-
dem hominum obtutus oculorum effugerat, cæterum ianua carceris sua sponte
aperta sunt. Quæ re animaduersa, tam ingens populum admiratio subijt, ut lachry-
mæ præ gaudio ac admirando facto posterius elicitæ, superioris lachrymas lucis
exciperent. Stupore igitur ac lætitia pleni, ad pedes magni viri procumbunt, dicen-
tes: Nunc Deum tecum esse cognouimus: simulque paratior ad redè facta con-
stituti, omnia pro ipso & pati & facere hilariter decreuerunt.

Cap. 42.
Eius æmuli
viro miracu-
lo nihil de
pertinacia
deponunt.

Ac Sabinus Crescentinusque scelestissimi repente confossi ac iugulati fuissent,
nisi rursus vir ille verè diuinus eos mox multum obsecrasset, grauiusque terru-
set, cædis incòmoda, & mala, quæ inde immineret, ob oculos ponens. Extremum
illud addens, si tantum facinus auerent, oportere ut sese primum interficerent,
ac sic postremò illos inuaderent. Vix his verbis eorum impetum sedauit. Sabinum
autem ac Crescentinum accersens, ut ea quæ gesta essent cernere ipsis liceret, Cum
me obsecro (inquit) hæc inclusum detinetis, cum in me necis habetis potestatem,
vel publico damnatum iudicio, quoquouersum in exiliu mittere liceat: Illi cum
hæc omnia audirent, & factorum testes ipsi sibi essent locupletes, conscientia alio-
rum sua transfixi, nihil minus de pertinacia & duritie remiserunt, tantamque ver-
borum mansuetudinem, quòd post tot tantaque signa, erga illum admirabiliter
edita, se proprii corporis dominos faceret, non magis, quam qui minimè, reuerenti-
sunt: quin præfractè valdè ac arroganter illi dicebant, epistolas se de illo Exarcho
principi dedisse: sed venturum illum, accurateque de illius crimine quaestionem
habiturum. Idque ita factum est. Nam cum Exarchus aduenisset, ac in media ciui-
tate pro tribunali agens ius diceret, Sabinus vnà cum adultera illi se sistunt. San-
ctus quoque custodibus ac apparitoribus, pleraque item populi multitudine com-
mitatus deducitur. Hi coram Exarcho vocem tollentes, cum alia Gregorij adme-
randa facta persequerentur, tum, quemadmodum Sabinus ipsius filiam tot annis
centem redditam fanitati patri restituerit, dixerunt, & quem Iudam alterum ap-
pellabant, hunc benefactorem suum non secus, ut ille fecit, maleficijs compen-
re. Illud præterea addebant, quod de custodia nupèr acciderat: quod cum tam ma-
gnum præsertim esset, ne illi quidem necessitatem sui excusandi tribui oportere-
alioqui si sine concilio iudicarentur, fore omnium iniquissimum asserabant. Hæc
multitudine conclamante, Exarchus palam perterritus est. Quocirca de sede sur-
rexit, dixitque ad Pontificem Max. quò de hac tota causa cognosceret, referre
oportere. Ut tamen, cum illuc accesserit, aliquid relatu dignum habeat, Sabinum
ac Crescentinum adesse iubet, puellamque coram ipsis percontatur, an ea, quæ illi
de ciui-

Exarchus
eum remittit
ad summum
Pontificem.

SU

de eiusmodi homine nunciarent, vera omnino essent. Illa vera fatetur. Quo dicto, impuro afflata spiritu, humili trahebatur, confestimque iuxta viri sancti prostrata pedes miserabilis, dentibus stridens, atque ore spumas agens procumbebat. Tum eos qui aderant, tantus repente terror inuasit, ut nihil præterea in fidem dictorum ab Exarcho querendum esse arbitrarentur, præsertim qui erant sana mente, neque animo valde cæcutiebant. Sabiniani verò improbi sycophantæ virum insignem nihil veriti, cauillabantur, aiebantque: Quid alijs testibus indigemus, quando de voluntate sua Deus nos tam manifestè certiores faciat: Omnia præstigijs adscribebant, & miraculorum vim diuinam, imposturam appellabant. At Sabini vxor vnâ cum filia, quæ cæca surdaque paulò antè fuerat, ac plerique alij ex ijs, qui sanati fuerant, ad beati viri pedes sese flentes proiecerunt, & nè contra se ob aliorum conuicia ac petulantiam, impiorumque maledicentiam acceptarum iniuriarum indignationem exereret, obsecrabant. Porro eadem Sabini vxor, iusta de causa indignationem exereret, obsecrabant. Porro eadem Sabini vxor, iusta de causa indignationem exereret, obsecrabant. Porro eadem Sabini vxor, iusta de causa indignationem exereret, obsecrabant.

Cælestis vltio in scemiam mendacem.

Irém in Sabinum calumniatorum. Cap. 43.

Ex quo verò Exarchus nihil vltra contra se statuendum habuit, rursus vir beatus in custodiam coniectus est, donèc vniuersa hæc Pontifici Max. perspecta fierent. Ceterum ille præibat, & vniuersus populus subsequabatur, hunc quidem maxime laudibus, quadruplatores verò illos innumeris contumelijs persecutus. Iam verò vesper aduenerat. Proinde cum iam esset decretum, virum sanctum ad Pontificem mittere, visum est Exarcho intempesta nocte, vniuerso populo dormiente, per portam, qua tenditur ad mare, hunc clamè e ciuitate deducere. animaduertit enim multitudinem id, si resciuisset, non permisuram: quod sanè ex sententia cecidit. Nà occultè ciuitate egressus est. At parentes eius, neque enim quod fiebat ignorabant filium flentes ac lamentantes sequabantur: & licet ex ijs, quæ præcesserant, quis horum futuris finis esset, vti eiusdem familiares, probè conijcerent, nihilominus, ut parentes, rerum incertitudine corde nutabant. Verum diuinus vir flere illos prohibebat, tuncque ac læto animo esse hortabatur. Vbi verò litus propius contigit, eos ut pro se orarent, precatus, alacriter nauem conscendit. Porro Platonium secum habuit, præterea neminem: qui & ipse, quæ ad nauigationem necessaria erant, eidem instruxerat. Cum verò iam se nauigationi esset commissurus, multum de Ecclesia, deque grege illos implorata fide obtestatus est: nempe pro omnibus, in quibus contra ipsam seuire ac grassari perrexerint, Deo rationem esse reddituros. Hi ne sic quidem à nequitia temperarunt sua: siquidem nec Exarchus ipse in eius causa à nequissimis illis hominibus quicquam ferè distabat, cum alioqui à delatoribus tum in dextera esset delectus. Nullum tibi posthæc (dixit) Gregori liceat de Ecclesia sermonem habere: virum enim eiusmodi in tuum locum surrogauimus, in quem ne aduersarij quidem aliquid habent culpæ. Hæc autem de Eleusio quodam hæretico dicebat, qui in Oriente sæpenumerò cum Gregorio de admirandis dogmatibus, deque munere, quod Christus, Dei patris in terris legatum agens, obierat, acerrimè disputarat, cum nihilo secius planè repressus ab eo ac victus fuisset. Hic iam pridem eidem admirabilis habebatur, isque tum apud ciuem quendam latitabat, qui delatoribus coniunctus, hanc contumeliæ potionem Gregorio callidè commiscuerat, illisque omnem actus scenam, hoc est, flagitij materiam atque subiectum ministrarat, cui tum illi Episcopatum concrediderant. His dictis, nauigationem ille subiit. Agrigentini verò viri principes vnâ cum reliqua multitudine, cum custodiam summo manè factò agmine petijissent, neque Gregorium reperissent, turbare omnia, commiscere, ac lamentari coeperunt. Existimantes autem illum clamè de medio sublatum, tumultum ac seditionem contra Exarchum, eiusque assessorem molestissimam excitarunt. Ac primùm quidem Sabini ac Crescentini sycophantarum domos incédunt: deinde illi os ipsos interficere adoriuntur: sed ij ad ecclesiam fuga sese recipientes, periculum declinârunt. Verum Chariton turbæ illos insequentis vestigijs insistens, effecit, nè intra templum iugulentur,

RIUS

Obber
Obber
V VIII
3

Romæ proficiscitur, illic causam dicitur apud Pontificem.

Eleusius hæreticus ei substituitur ab æmulis.

Pietas Charitonis in filij sui zmulos.

rentur, vix illos magno cum clamore ab eiusmodi petitione ac insultu comprimens. Itaque seditionem eiusmodi finis excepit. Cum verò vir sanctus Romam pervenisset, Pontifex Max. acceptis ab Exarcho literis, iisque quæ ab ipso scribebantur cognititis, admiratione ac ira plenus, non est passus virum sanctum suis ipsius adire præsentiam: quin etiam indicta causa tractum illum atque contumeliosè illud sum, manibus præterea pedibusque catena vinctum, in carcerem cõjiciendum imperavit. Cæterum ille ludibrio tam turpiter habitus, in carceremque ac vinculis mancipatus, nihilominus omnibus in rebus suis similis esse perrexit, atque comelia in magnam agendarum Deo gratiarum occasionem vsus est. Vt verò consolationis, torcircumseptus molestijs, magis expertus esset, ne Platonicum quidem diaconum in custodia cum ipso esse permiserunt: sed alibi quodam in loco capuum illum detinent.

Cap. 44. Nocturnas, multa luce cingitur, & visione celesti confirmatur.

Interea dum vir beatus vincula pateretur, precibusque, ut illi moris erat, meditantibus inuigilans, excubaret, lux eum ingens circumfulsit: & ecce tibi viri dum forma cultuque corporis Apostolos referentes, assistunt, cumque his verbis salutantur: Salve Christi famule, nobisque dilecte Gregori: Dominus idcirco nos misit, ut te vinculis, quibus iniuste illigatus es, solueremus. ac nos quidem ob constantiam ac patientiam tuam huc, te ut latum redderemus, accessimus. Oportet enim & hanc urbem multos ab eius manibus pedibusque repente ceciderunt: mox Gregorium assurgentem, trementemque, nec non gratias agentem complexi, ab eunte oculis eius elapsi sunt. Deinde ad Platonicum accedentes, ac ipsum soluentes, ubi Gregorius erat, deduxerunt, ibique illum reliquere: qui non aliter, ac si hæc ipsa per quietem vidisset, postquam ad se rediit, Gregorium intuitus, admiratione ac gaudio affectus est, moxque in agendis Deo gratijs totus est conuersus. Præterea hac ipsa hora aliud contigit. Nam custos carceris filium iamdiu impuro affluam spiritu habuit, quem columna illigatum, propè à suis ædibus obseruabat. Tum verò dæmon, quo erat correptus, fractis vinculis puerum impotenter impellens, viri sancti pedibus illisit, atque illum à precibus exturbavit, clamansque ac se volutans, ex ore spumam agebat. Ille verò ne sic quidem ab orando cessans, quin potius oculos ac mentem in cælum tollens, eius qui spirituum legionem profigere potuit, auxilium implorabat. Deinde manu super ægrè affectu imposta, ut nequam seruum dominus, dæmonem profugere coëgit. Atque hunc quidem in hunc modum à dæmone liberavit.

Marc. 5. Pellit dæmonem ab homine.

Cap. 45.

At verò custos carceris cum somno solutus surrexisset, neque filium columnæ illigatum vidisset, existimans hunc à sæuissimo spiritu lapidibus allisum, aut a quibus præfocatum esse, flere amarissimè cœpit, faciemque percutiens, illum ut moriturum lamentabatur: carcerem autem accuratius perlustrans, ac eius patere ianuam, lucem præterea ipsam cernens, capillos tum lacerare, eque capite conuellere, faciem item plangere, putans virum sanctum profugisse. Postea verò quam introspexit, ac illum inibi vnà cum Platónico canentem consistere non solum, sed etiam filium eius decore ac prudenti adspectu prope illum positum vidit, eius animum stupor inuasit, ac verum coniectans, virum iustum admiranda hæc edidisse, accurrens, eius pedibus prouolutus, eidem tanquam de se optimè merito partim gratias agebat, partim veniam pro ijs, quæ gesserat, impositis illi vinculis postulabat. Exinde multo cum timore sancto viro ministrabat, eique omne obsequij officium præstare sedulo nitebatur. Increbrescente igitur fama, & vbiq; vagante, mulier quædam, claris orta natalibus, filiolum humi prostratam habens, hanc secum accipiens, virum sanctum in custodia petit, illiusque complexa pedes, Miserere, inquit, filiæ meæ, quemadmodum & Christus, cuius es imitator, mulierem contra etiam ac inclinatam olim erexit. Ille hoc solius esse Dei respondit. Verumenimvero (inquit) cum te vberem ac locupletem fidem habere videam, (omnia siquidem fidelis præstare potest) aptus (nec id sanè immeritò) fidei tuæ finis subsequente donauit, eam mater sanitati redditam hilariter accipiens, gaudio perfusa, immortales Deo gratias agebat, rectaque cum ipsa domum perrexit. Pleraque istius generis alia Gregorius carcere adhuc detentus edidit. Hic cum omnem eius artem ibidem constantissimè victurus esset, Pontifex Max. quæ in illum iactata fuerant, contra-

Luc. 13.

Sanat contractam.

Multa edita miracula in carcere viri sanctissimi.

contu-

S U

contumelias reminiscēs, Marcum, quem aliās sēpē memorauimus, accersit. Qui cum præbō affuisset, non sine indignatione omnia contra Gregorium acta narravit, quemadmodum in adulterio depræhensus, vincus ad se perductus, inque carcerem à se derussus fuisset, vbi hætenus custodijs septus, patienter perdurat. Tum Marcus ingemuit vehementer. Nouerat enim, quæcunque in illū dicerentur: perspectos ac exploratos illos habebat, qui hæc contra Gregorium confinxerant, simulque ab his persuasos deplorabat, neque quicquam aliud aiebat, quam, O vrinam Domine partem & mihi liceat vnà cum ipso adire calamitatum, quandò ad communis iudicis subsellia staturi sumus. Hunc sermonem cum Pontifex audisset, vti eiusmodi verbis grauer offendit, epistolam in Gregorium scriptam eidem ostendit, vt non temerè se aut in cōsulto persuasum excusaret: sed ijs literis tanquam testimonio benè locuplete rem tam nefariam iniudicatam noluisse. Perlecta autem epistola Marcus, ac velut ea, quæ scripta erant, irridens, rebus ipsis (inquit) ò Domine, isthæc conuicia sunt expendenda, diligenterque quisnam iustitiam sequatur, disquirendum. Tum tibi liquidò patebit, qualis vir sit iste, an scortum aut aliud quid, nè plura dicā, deperat: agnosces & ipse protinus, si volueris, & iam cognouisti. Eius orationem Pontifex interpellat, se, quæ ille dicturus esset, scire, nempe magnam erga illum Dei beneficentiam extitisse, sed illo fedè labète, persum quod ipsam abijisset. Et hæc ille quidem vt humanus, cum rem vt erat, non perspiceret, neque cor (vt sermo diuinus habet) intueretur.

Marcus S. monachus stat à beato viro.

Deinde cum, quidnam de Gregorio esset statuendum, Marcum in consilium adhibuisset, ille consilium dedit, non absque magno sacerdote, excelsa, inquam, ciuitatis, eiusque Rege iudicandum esse. Propterea illum dare operam oportere, vt delatores ipsos cum mandatis remitteret, simulque mulierem, cuius stupri insimulabatur, ac eum, quem in eius locum sacerdotem substituerant, necnon mandatores omnes Byzantium deducendos curaret, eaque quemadmodum sese habebant, quæ contra quenque dicenda essent, perscriberet. Hæc cum Pontifex Max. vtilia iuxta ac consentanea omnia censuisset, hinc mittit, tum qui delatores è Sicilia profectos, ad quæstionem ac iudicium abducerent: tum qui literas Patriarche ipsique Regi Constantinopolis afferrent. Hi autem duo erant Episcopi, qui antea Synodo etiam interfuerant. Porro Rex, itemque Patriarcha, acceptis ac perlectis eiusmodi literis, falsum & omninò incredibile crimen, cuius Gregorius insimulatus fuerat, iudicauerunt. Quocirca Rex quandam ab regio armamentario per familiarem, Marcianum nomine, vnà cum Episcopis Romam remisit. Patriarcha itidem Ancyra, Cyzici ac Corinthi præfules, quibus accessit Constantinus, quem plerique à libellis appellabant, cuius mentio superius est facta, simul destinauit: mandantes, vt hi ad latam vsque sententiam, quæstionemque persolutam, Gregorium secum haberent.

Episcopus Constantin. & Imperator fauēt viro sancto tā quam falso delato.

Ij cum Romam adijissent, contigit Marcianum grauissimo morbo affligari, ita vt spem de illius vita medici omnem destituerent: cuius rei causa ingens Episcopos dolor inuaserat. Mox cum omnem curam fata vincerent, extremumque spiritum anhelaret, ac sole ad occasum vergente, ipse lucem hanc relicurus videtur, ea mulier, cuius filiam morbo correptam Gregorij precibus curationem nuper accepisse diximus, illac vbi Marcianus in lecto decumbebat, præteriens, serorum plangentium ac lamentantium flebilem ac luctuosam vocem audiuit: cuius causam percontata, gratiam non celauit, sed palam beneficentiam euulgat, & quæ ipsa admirabilia in filia sit assequuta, illis annunciat, seruatorisque præco, & rei gestæ testis classicus constituitur. Eia agite (inquit) filij, fletu represso, mihi obtemperate, ipsumque ab ipso lecto tollentes, alacriter me sequimini. virum enim mihi ab experientia benè cognitum vobis ostendam, qui vos à luctu facile vindicabit, & dominum vestrum multa cum celeritate sanitati restituet. Eius sermoni serui parent, dominumque repente tollentes, iuxta custodiam, vbi Gregorius erat, deponunt. Quem ille ardentissima febris commotum & inflammatum adspiciens, miseratus est hominem, lectumque è lachrymis irrigabat. Caterum semel illum atque iterum vocans, (eum nanque vox atque sensus defecerat, nec quicquam loqui poterat) manum quidem illi vir diuinus adiecit, mente verò totus in cælum erectus, faciemque suam & ægrotum lachrymis perfundens, Deum obsecrabat. Atqui preces somnum peperere, somnus ægrotum salutem attulit. Cum enim quinque supra

Marcianus Imperatoris legatus in grauissimum morbum incidit

Precibus sanatur hominē à medicis planè desperatum.

RIUS

ber
ober
VIII
5

ginti dies in somnis duxisset, arctissimus tū illi somnus obrepit. Scui verò, qui me-
dijs eidem noctibus assistebant, febrim recessisse, & agrorum conualuisse repe-
runt. Hos vir sanctus monuit, de recepta sanitate gratias Deo habendas esse: ipse
interim precibus ac vigilijs vacabat. Marcianum iucūdus denuò somnus comple-
xus est. Circa verò matutinas laudes, orante viro sancto, Marcianus lecto prostratus,
& qui se sanârat, ex se perspicuus atque cognoscens, eius ad pedes prouolutus, illo
amplexabatur, verbisque quibus poterat gratiosus beneficium in se sanitatis, quod
erat maximum, munerabatur. Subindè verò stans, laudes, quæ reliquæ erant, cum
illo simul proferebatur. Vbi verò dictio laudum, finem accepit, sedentesque lo-
qui cœperunt, mirabatur autem Marcianus, quoniam modo vir beatus illic con-
clusus esset, & quomodò silens carere sese lumine pateretur, cum alioqui obli-
uantem se, ibique inhabitantem grauissimè postet offendere? Et hæc quidem
li inuicem loquebantur.

Cap. 48.

Porro Episcopi, qui ab Rege cum Marciano missi fuerant, vt Gregorij causa
quæstioni atque iudicio subderent, domum vbi Marcianus diuerfabatur profecti,
cum illum minimè inuenissent, supremo fato concessisse, hominemque sepe-
cro conditum existimantes: sciebant enim (vt verbis vtat scriptura) agritudi-
nem eius grauem esse: tulerunt grauer & acerbè, luctuque ac squalore obli-
uiscuntur: ad quam quidem calamitatem non exiguam acced-
nem faciebat, quòd arbitrabantur hoc Regem iniquè admodum esse latum.
Cumque ita viri isti mœrore conficerentur, ecce tibi vnus ex Marciani ministris
cursu rectà custodiam petens dolorem omnem absterfit, lætum illis nuncium ef-
ferens, dum omnia tum medicum, tum curationis modum singillatim percer-
set, addens etiam locum, vbi etiam nūm mutuò loquebantur. His auditis, ad cu-
stodiam multa celeritate contendunt. quò cum peruenissent, ingressi, ambos vi-
rum eximium cum Marciano sedentem offendunt. Ipsum autem agnoscentes,
iuxta pedes illius humi procumbunt, rogantes, vt qui cōmunem cum illo à Chri-
sto potestatem accepissent, precationis quoque efficacia potirentur. Assederunt &
illi, Gregorium cum alijs de causis admirati, tum quòd tam mansueti ad calumnia-
as se præstaret, tum etiam quòd obscurus ille ac tenebrosus carcer thalamo cui-
dam pulcherrimo persimilis videretur. Interrogantes igitur, ex quo tempore in
vincula fuisset coniectus, vnum atque alterum annum, quatuor præterea menses
esse intellexerunt. quod illi agrè admodum tulerunt, nimiamque Pontificis cru-
delitatem improbârunt.

Eccè quāto
tēpore car-
ceris squalo-
res pertur-
lerit vir san-
ctus.

Cap. 49.
Non vult
educi e car-
cere.

Cæterum cum ij virum sanctum carcere emittere molirentur, ipse prohibuit
idque se, ne quam accusatoribus ansam præberet, facere distabat, neque vituper-
ationis alicuius ipsi sibi notam inurerent. Pontificem subindè cum Marciano pe-
tunt, qui ordine omnem illi miraculi seriem ediderit, quemadmodum in mor-
bum, quo propè extinctus est, ipse incurrerat, qualemque fuerit ab ipso curatio-
nem assecutus. Hæc illum audientem poenitentia secuta est, & quæ in virū sanctum
temerè admiserat, sui acerrimus accusator factus, reprehendebat, faciemque e sum-
mo consilio mutauit. Vidisses illum animo vehementer esse commotum, & gra-
ues à se, tanquam eius criminis authore, pœnas exigere. Quoniam verò eum ac-
cusatores anteuerterunt, Agrigentini quoque tum principes ciuitatis, tum plebei
quamplurimi, cuiusque ordinis viri frequentes vnà simul sincera fide obli-
gati aduenerant: audientes vbinam vir sanctus victus detineretur, ad illum man-
rant celeriter proficisci: & tanquā filij charissimi eum, qui sibi pro tempore dilectissi-
mus pater extiterat, intuentes, maiori quo poterāt honore ac reuerētia profere-
bantur. Sed cum omnes eius circumplecti aut tenere pedes nequirent, longè post
se inclinabant, & tum verbis, tum lachrymis solum illud venerabantur, nimiamque
in illū amoris vehementia præ se ferebant, dicentes: Pater, Pontifex, & seruator, ne
nos deseras, neque nobis paucorū prauitas vniuersæ multitudini fraudi aut vitio do-
tur. Multus nunc tui causa luctus vrbem immutauit: lugent orphani, tristantur ve-
duæ, pauperes lamentantur: qui corpore sunt malè constituto, quique animū ma-
lè affectum habent, alij patrem, alij præsidem & patronū, nonnulli benefactorem,
plurimi tum animi tum corporis medicum inquirunt & repetunt. Et hæc quidem
est præsens ciuitatis facies, quæ tanquam ingenti terræ motu concussa, vel turribus
iure belli deiectis, despecta iacet. Hæc, si te in vrbis conspectum dederis, omnia
restitues.

Agrigenti-
notum mi-
rum erga eū
studij & re-
uerentia.

S U

testitutes. Illi autem, tantum si volueris, illucesces. Nos siquidem omnes tecum vivere, tecum mori parati sumus. Hac quidem multitudo, uti impotenti illius flagrans desiderio, dicebat.

Coacto vero ad aedem diui Hippolyti concilio, qui locus proximus erat carceri, adierant propè centum ac quinquaginta Episcopi, quorum nonnulli ab Oriente venerant, inter quos Constantinus à libellis, magni Archipraefulis vices obibat. Indigenaeque monachi omnes in ordinè redacti, ordo itè Ecclesiae vniuersus, nec non reliqua ferè omnis vrbs multitudo, illuc cõfluxerat. Omnino autem Marcus, ac alij praeterea quinq; sacerdotes, qui Gregorium accersant, eumq; iudicio cõcilij assistant, destinantur. Qui cum praesto affuisset, in terram ter se inclinans, reorum more subiecit. Porro praesules quicunque paulò clementiores erant, dum quae agerent, intuebatur, lachrymis oculos perfundebat. Impuri quoque delatores vnà cum Sabino ac Crescentino, decem supra centum assistebant, quos Pontifex Max. more ius dicentium interrogauit, nunquidnam haberent, quod Gregorio possent vitio vertere, quodque crimini nomen esset. Illi lasciuia atque libidinem obijcere asseuerabant: quorum orationem Pontifex interpellans, Vosne (inquit) ipsi vidistis, an mulierem id audistis dicentem? Illi verò commenti principium ordièntes, Nos quidem (dixerunt) cum ingrederemur ad ipsum, Deum de more circa auroram laudaturi & adoraturi, hancque in eius lecto cubantem inuenissemus, comprehendimus. Ceterum ipsa quoque (vt par erat) quaesita, rem nobis atque ad eò Exarcho ipsi, multis praesentibus, perspicuam fecit. Horum nos nihil aliud scimus, nisi quòd ex quo tempore tam indignum scelus admisit, spiritu illa nequam percita, hucusque grauissimè torquetur. Ità audaces ac proterui, subdoli que perfuti daemones imitatores, quibus artibus ipsi calumniam texentes plurimum capere ac irretire consueuerant, ipsi dem ipsi mendacium munire suum cogitauerant.

Cap. 50. Synodus Romana 150. Episcoporum.

Vide fingularem impudenciam amulorum viii Del.

Cap. 51.

Adducitur in medium synodum puella. Psal. 34.

Expellit demone à puella impudentissima. Cap. 52.

Incidit in foueam celesti, qua sancto foderunt

At praesules illi, praesstantes inuictique veritatis propugnatores, Hac profecto si vera essent, aiebant, contrarium magis sequi oportebat, ac scelus quidem celatè & inscientem lae à daemone pro poena supplicioque torqueri, à confitente verò criminè deprecante, & Deum iram cohibere, & daemona, etiamsi prior inuaserat, abigi consentaneum erat. Sic aptè porro dum expedire sese volunt, sua ipsi calumnia lapsi magis induunt. Tum ipsam puellam, quae adhuc faciem immutata daemone vexabatur, in medium statuunt. Hanc delatores interrogari permittèntes, ad Gregorium sese recipiunt, vt illum quaestio nibus obiectis confunderent. At ille multum suspirans, Dauidis illa verba respondit: Insurgentes aduersum me testes iniqui, quae ignorabam obiecerunt mihi: mala mihi pro bonis rependebant. Quae simul ac dixisset, puella humi trahitur, & à daemone vt cum maximè laniata, iuxta viri sancti pedes proiecta, ex ore spumam emittens, volubatur: Gregorius verò, vt qui benè inimicis precari didicerat, oculos quidem in caelum, mentem verò ad caeli opificem tollens, ac labra cordis silentio mouens, Deum imis singultibus obsecrabat, tumque omnes in illum oculos intendebant. Post preces autem puellae oculos adiciens, In nomine (inquit) Domini & Seruatoris nostri Iesu Christi, eius mandatis obtemperans, exi daemone impurissime, vt puella respiscès, verum de me fateatur. Porro spiritus, cum eam prius dilaniasset, confestim egressus est, ipsaque non secus àc mortua iacebat.

Gregorius igitur statim manu appraehensam erigit, ac stantem, verba quae Constantinus fecerat, interrogauit, quodnam esset illi nomen, isq; illi cognitus omnino esset Agrigentinarum vrbs Episcopus. Illa Eudociam appellari se, illum verò probè cognitum habere dixit, quando quidem saepenumero gradientem, ac mendicos ciuitatis inuisentem, viduis itè ac orphanis victui necessaria suppeditantem viderat: Quando & ipsa (inquit) infelix vna ex ijs, quibus ab eo benignè fiebat, existebam. Rursus autem interrogabant, num amatorie illi agnouisset. Hic illa amarè ac miserabiliter ingemiscens, oculos suffusa lachrymis, voce ità vt omnes exaudirent, inelamauit: luro tibi per Dominum Deum, me nunquam homini illi in volupate fuisse. Sed isti (Sabino ac Crescentino indicans) isti, inquam, me magna pecunia decipientes, pro testimonio in virum sanctum dicere persuaferunt: quibus Dominus ob hac, quae circa me iniustissimè cogitauerunt, rependit, vt animae quidem in teritu, corpore verò in sania exitiabili duos iam annos, menses sex implicati tenerentur. Hac effata, Episcopus omnes circumspiciebat: videns autem Gregorium,

RIUS
VITI
S

um, ipsumque cognoscens, festinanter sese illius ad pedes proiecit, lugensque vehementer, voces maximè miserabiles emittebat: deceptionem, calumniamque in virum sanctum multum deflens, veniam sibi dari flagitabat. Ille luctu eius miserans, eandemque illi animi affectionem inesse cernens, Peccata quidem condonare, sicuti ò mulier, non nostrum, sed solius est Dei. Horum igitur ille, itemque omnium, tibi veniam dare potest. Ego verò, quæ meæ partes sunt, pro te orabo, & tibi, quæ in me peccasti, lubens remittam. Idemque illico in preces incubuit, Deusque illi propitiùs fuit: mox manu illam apprehendens, erexit.

Cap. 53.

Dum hæc aguntur, admiratione omnes stupefacti, Gregorio tanquam supra humanam naturam euecto, in posterum hærebant. Hunc exitum illo die lris & cetero nacta est: in hisque Concilio dimisso, mulierem clementia iudicum inultam habuit: delatores verò in medium statuunt, ut grauius illis supplicium Pontifex proximis irrogaret. Indignabatur enim se ab illis pariter esse deceptum. Proinde illi primum offensis animis & grauissimis verbis excepit, ac cum alia ipsorum acta persequutus, tum in primis multa ac varia Gregorij miracula, quæ fuerant in oculis eorum edita, illis grauius exprobrabat: ac ut à principio quidem sanctum spiritum eius caput adumbrantem, postea verò surdo eidemque, muto sanitate afferentem viderant, alia præterea, quæcunque vir verè diuinus admirabiliter præstitit, perrebat, in ipsumque præsertim Sabinum acrius inuehebatur, cui neque filie curatio linguam compescuit, nec à maledicentia vindicauit: quin potius tam tulisset actum, ut virum de se optimè meritum, totque curationum beneficia, ingratiuè in contumelia compensaret. Hæc ille loquutus, iussit Felicem Episcopum omnia, quæ tum viderat, cum ad virum sanctum in sede collocandù est missus, singulatum per censere. Felicem igitur omnia narrantem cum Episcopi audissent, admiratio illorum ac stupor inuasit: nihil enim horum vnquam audierant.

Cap. 54.

Cæterum delatores nihil habentes, in quo vel os possent ad hæc aperire, ad luctum ac lachrymas confugientes, illa quouis sermone veriora, ad maledictam ac contumeliam derendam affirmabant. Quamobrè conscripti Patres illos inter se disgregat, & alios quidem ex imperita multitudine ad octoginta ab vna parte constituunt, Ecclesie verò ministros, sacrisque solum initiatos, ad triginta ab altera stare iubent. Atque Sabino ac Crescentino exilij multa stetit, ut hic quidem in Thraciam, ille verò in Hispaniam exules mitterentur. Cæteri verò Ecclesie ministri Rauenennam relegati sunt. At quæ ad Ecclesiam pertinebant, ita peracta fuere. De prophanis verò cognoscere ac iudicare Marcianus est iussus: qui eos statim in carcerem conijciendos, variisque cruciatibus subiiciendos imperauit. Quarè cum illos milites rapere, lachrymis ac lamentis denuò se dedentes, viri sancti enixe auxilium implorabant. Hos porrò ille audiens, vehementius, quam qui hæc erant perpeffuri, animo conflictatur: protinusque misericordia motus, lachrymis genas irrigabat, faciemque percutiebat. Aliàs quidem ipsi Pontifici, sese illius ad pedes prosterrens, supplicabat: aliàs Episcopos alios, demississimè se inclinans, obsecrabat, dicens. Nè, quæso, Patres, nè id contingat, ut tam dira calamitati homines mea causa subiiciantur. Nam hoc quidem statuo, non præteritorum poenam, sed supplicium esse. Ego enim satis habeo Deum à me, cum innumeris alioquin sim obstrictus delictis, nullas poenas expetere, neque tot iniustum maculis, foedatum atque corruptum vultu ostendere voluisse. Et hæc porrò ita se habent.

Cap. 55.

At scelerum vltor Deus, haud segniter vindex iusti fuit. Postquam enim viri magni suasu imperatum est, nè in eos, qui rei facti, supplicij addicti fuerant, vltra delinqueretur, ipsique vnà simul consisterent, repente nimbus, tenebræ, necnon atrox ventus terræ nimio flantis fragore miseros inuasit, tantaque obducta caligine illorum aspectus oppressit, ut terram in seipsam euersam atque collisam, hos non aliter, atque Dathan olim & Abiron, deglutire dixisset. Qui verò præsentibus hæc intuebantur, manus in cælum tollebant, nihilo illis secundiorem, quam quæ Sodomitis olim acciderat, fortunam fore ominati sunt. Non multò post caligine turbineque deficiente omnes, quanquam non æquè, nigri facie apparere. Alij siquidem alteram genam, ambas alij nigras habent: Sabino verò ac Crescentino non modò facies, verum etiam labia atro colore infecta sunt relicta, ut nec illa confringere, nec ijs omnino quicquam loqui liceret. Sic diuina iustitia acerbum de iniustis supplicium sumpsit. Ad hæc cunctus senatus acclamauit: Nunc agnouimus.

Num. 16.

Gen. 19.

SU

Sabinus & Crescentinus exilio multati sunt, itaque alij.

Vir sanctus delatoribus impetrat veniam, sed diuinam vltionem non euadunt.

mus, quod Dominus vultum suum seruauerit, & exaudiert eum e celo suo sancto, quodque in potentia dexteræ eius est salus. Hæc cum locuti essent, Gregorij genua completi, ardentissimè pro illis obsecrabant. Contrà verò ille magis ad cuiuslibet pedes procumbebat, seque miserrimum omnium, Dauidis illa verba locutus, appellabat. Ego sum vermis, non homo: opprobrium hominum, & contemptio populi.

His peractis, cum Pontifex Max. delatores coram se statuisset, Ecce (inquit) non animo solum, sed forma patri vestro sathanæ similes facti estis. Sed alia præterea vos miseriarum accessio manet. Vos enim & posteri vestri, serui eritis: & quotquot hoc nigrore suffugillati fuerint, Agrigentinis Episcopis absque præfinito tempore seruiertis. Quod si quis vestri generis aliquem sacerdotij dignitate donauerit, vel Ecclesiæ quoduis munus concediderit, huius caput dijs inferis dicamus ac deuouemus. Hæc ille haud serio mea sententia dixit. Neque enim bis in eadem causâ pronunciasset, cum Gregorius præsertim non pateretur, qui illorum animos territâs, desperatione plenos moderatur. Neque enim, nisi animo ita affecti fuissent, haud ad rationem Deibenignitate migravit. Et hæc quidem hac ratione finita sunt.

Deinde Pontifex Max. mandauit, vt Gregorius mysteria sacra perageret: vbi quidam minorum sacrificiorum participes fuere, conuiuio ab eodem Pontifice communiter sunt excepti: ac tum quidem sic conuiuantibus Pontifex nihil aliud addit. Ceterum postridie eius diei Gregorium accersuit, ac ei rem quãdam exponit, quæ solis eius precibus, fiduciaque, qua in Deum plurima flagrabat, indigeret. Id autem hoc genus erat: Ligna quidam maxima in flumen immisit, vt summorum Apostolorum templo ornatui simul ac securitati essent. Hæc verò ita oblique circumacta, ac vtrinque ripas complexa sunt, vt nullis clauis fixa aut suffulta essent, vt à nemine, quantum multorum sæpius manibus acriter perentata, dimoueri potuerint. Sed neque nauigium aliquod, aut mercibus aut alijs vsibus accommodum, fursùm aut deorsùm nauigare his obicibus poterat: idcirco non exiguum illa ciuitati detrimentum inferebant. Hoc igitur illi Pontifex enarrat, rogatque sese vt ad locum recipiat, communi in Deum fiducia omnibus contendentibus, vt & is optata perficeret. Facto igitur signo, vniuersa ciuitas, monachi simul & sacerdotes cõfluebant, ac speciosa pompa supplicationeque ad flumen descenderunt. Procedentibus autem illis, mulier quædam in via ignem accendit: ad quam vir sanctus paululum se inclinans, tradi sibi prunam imperauit. Illa (ad eius enim solius imperium attendebat) protinus tradidit. Ac ille in pallium, quo erat indutus, carbones immisit, quibus deinde thus imposuit. Ac illi deinceps thuri appositi, admirabiliter carbones accensierant, ipsum adolentes, ac in fumum verentes: in sacra verò veste frigidiores lapidibus cernebantur. Hæc cum sacerdotes ac reliqua turba vidisset, non amplius de lignis quicquam ambigebant, probè scientes eum, qui naturam ignis tam facile permutare potuisset, multò magis certè ligna iuxta naturam nullo labore posse permouere. Demùm vbi ad locum ventum est, non hoc communem omnium erga Deum supplicationem exposcere, sed eius vnus precibus indigere cuncti dixerunt. Quarè positus genibus orauit: mox cum surrexisset, lignis thure suffitis, trahi illa presentibus mandat: qui iniectis manibus, eum quo antea premebantur, non amplius laborem sentiebant. Nam ligna ipsa, perinde ac si alas haberent, facile trahebantur. Literæ autem illis insculptæ repertæ sunt, quæ dicerent, quinque quidem Petro summo Apostolo, reliqua verò quinque Paulo, organo selectissimo, esse relicta.

His peractis, Romamque admirabili perfusa gaudio, Pontifex rursus cogit senatum, Siculos item omnes accersit, illustrioremque, ac longè magnificentiorem, quam pridem fecerat, suorum ipsorum præfulem, nempe diuum Gregorium, illis reddidit. Porro cum Leucium illic degere, delatoresque confirmare ac delinire, quantum poterat, didicissent, illum quidem in Hispaniam relegare, Agrigenti verò tẽplum

Psal. 127. Psal. 21. Cap. 56. Cap. 57. Pontifex eius auxili- um exorat, pro dimo- uendis ex flumine li- gnis. Insigni mi- raculo nihil læditur ve- stis à prunis Eximia vis precũ sancti viri. Leucius re- legatur in Hispaniam. ac

RIUS
ber
ober
VIII
S

ac Episcopi domum alibi construere decreuerunt. Hoc & diuus Gregorius, cum au-
disset altare à scelesto Leucio euersum, sanctorumq; veneranda corpora in mare
fuisse proiecta, laudauit. Cum igitur rem Episcopatus sic ordinasset, illum Euphrasi-
chidiano & Erasmi curæ commisit. Ipse interim Romæ morabatur. Si quidem
Constantinopolim ex Regis decreto primo quoque tempore traiecturus erat. In
his dimisso senatu, Pontifex sanctum virum domum suam accersens, rem tum eius
pietate, tum Gregorij maiestate dignâ fecit. (Virtutem enim quilibet virtutis ama-
tor veneratur & colit) Nam ob ea, quæ præcesserant, perculsus & grauius affectus
animo, ad pedes illius peruoluitur, nunc gratias agens, nunc pro ijs, in quibus de-
ceptus, calumnijs in illum illatis fidem habuerat, veniam petens. Ipsi verò locum non
exiguum, à subdita sibi ciuitate abscissum, dono dat, ac per ipsum Deo, qui tempus
quod extruendum erat, necessarios sumptus illi suppeteret.

Cap. 69.

Ceterum Marcianus ac Episcopi Gregorium conuenientes, Roma simul egre-
untur: deinde regiæ ciuitati applicuerunt. Quorum cum aduentus Regi in notum
fuit, iussit diuum quidem Gregorium apud diui Sergij monasterium diuersari. Mar-
cianum verò accersitum, de ijs, quæ in concilio acta fuerant, interrogauit. Illi
miranda viri sancti opera, incomparabilem eius virtutem, & quæ delatoribus
uinitus obuenerant, necnon tolerantiam, modestiam, & insignem supra humanam
mores animi humilitatem singillatim edisserit. Quæ omnia Rex exaudiens mira-
batur, ac Patriarchæ omnem miraculi seriem identidem enarrabat. Postea vero
quàm Gregorius vnâ cum Episcopis urbem ingressus est, maxima in illum Regis hi-
laritatis ac beneuolentiæ significatio exitit. nam & solio surgens, cum compleretur
osculabatur. Verum innumerò cum illi non multos post dies in mentem venisset
nouas sacerdotibus leges sancire, quæ etiam posteris tum tutæ, tum vtilis videren-
tur, Patriarcham & cum ipsum diuum Gregorium accersitos, communicato con-
silio, quid facto opus esset, consulit: qui rem persanè laudabilem fore, ac rectè de
religione sentientibus vtilem affirmarunt. Ijque, cum sacrum ieiunij tempus adue-
nisset, hanc prouinciam, ipso Rege in consilium secum adhibito, suscipere, nouas-
que & sacras leges illi sanxerunt.

Cap. 70.

Multas scri-
bit cõciones

Interea verò Gregorius sermones, doctrina ac pietate refertos, plures edidit: ali-
os quidem in sacram ieiunij obseruationem, alios in Petrum & Andream, ac plures
item alios composuit: qui tum artificio, tum vtilitate plurimum illi laudis attule-
runt. Vbi verò domum discedere in animum induxit, rogauit locum sibi in Agri-
genti ciuitate, in quo Episcopi domiciliũ construeret, impertiri, Cui Rex tanquam
acciperet, non erogaret, ita promptè ac hilariter elargitus est, vt optata illius super-
gressus, dimidium illi Agrigenti ciuitatis dari iusserit, quo pro libito vteretur. De-
inde amplexatus illum, rogansque nesci obliuisceretur, neve graualetur pro se
Deum precari, dimisit. At verò ne Regina quidem circa virum sanctum segnibus
fecta visa est. Nam & ipsa cum didicisset Gregorium amicũ Deo ac per familiarum
esse, consentaneam illi reuerentiam detulit, ac donis quàm potuit magnificentioribus
demereri illum conata est. Quapropter egressus vrbe Constantini, Romanam
profectus est: vbi à Pontifice Max. magna reuerentia susceptus, Agrigentum non
multò post adnauigat, quicum duo diaconi, vt in proprium illum Episcopatum
restituerent, missi sunt. Porro & illicitam ingens viri sancti apud omnes confitatur
desiderium, vt illius virtute non obscurum testimonium fecerint, dum pia plebs
vniuersa, cunctusque populus extra ciuitatem egressi, tum laudibus, tum sacris
cantionibus, vt non facile quanta cum voluptate dixeris, obuiam illi prodire.

Cap. 71.

Quid ad hæc diuus Gregorius? Illos omnes osculo sancto humaniter ambit, ac
singulis manus imponens, bene omnibus precabatur. At patri obuius factus, pri-
mum quidem eius pedibus seipsum abiecit, mox assurgens, brachijsque collũ eius
circundans, amplexabatur: vt lachrymæ vtriusque oculis elicita, agendarum Deo
gratiarum communiter occasio fierent. Hoc ipsum erga matrem vsu sibi venisse
comperit. Verus enim eius discipulus erat, qui parentes præ omnibus colendos
præcepit. Demum urbem ingressus, non prius domicilium petiit, non templum
videre sustinuit, nec vix alterum oculum adiecit: sed confestim abiens, tabernacu-
culum suum muro septum extra simulacrorum templum fixit, vbi cum multa
titudine in preces incumbens, vigil pernoctabat. Deinde caeleste conuiuium
prout potuit, representans, venerandam illic Crucem erexit. Itaque demonibus
qui

Exod. 20.

Erigit Cru-
cem, instau-
rat templũ &
ornat egre-
giè.

SUI

qui simulacrorum templo præsdebant, pijs erga Deum precibus profligatis, templum reedificavit, ac plurimis ornamentis decorato, ei maximorum ac principum Apostolorum nomen indidit: in quo & mystica sacrificia offerebat, linguam simul & manum operare aperiens, præbensque panem, quo corda reficiuntur: panem, inquam, qui simul & nomine, Angelorum dicitur, panem esurientium animas saturantem, vtrinque mundi creatorem venerabatur.

In his autem ille honestis moribus ac recte factis perseverans, vitam suam decorat ac honesti tanquam exemplar exhibens, lenitatis animi ac patientiæ, addo etiam in adversis tolerantia, suo ipsius documento legem omnibus indixit. Sicque diebus ac virtutibus auctus, mortali vita perfunctus, ad optatissimum Christum emigravit. Quem decet honor, gloria, maiestas & magnificentia, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Excedit à vita.

DE SANCTO AMPHILOCHIO EPISCOPO, ET DE LIBERTATE EIUS, QVA ILLE IN ORATIONE ad Theodosium Imperatorem usus est, ex Sozomeni Ecclesiastica Historia

libro septimo cap. 6. Interprete Suffrido Petro Leonardiensi Frisio.

DHVC autem isti quia numero pollebant, Constantij ^{23, Nouēb.} atque Valentis præiudicio freti, securius conueniebant, ac de Deo, eiusque essentia publicè disputabant: & vt Imperatoris animum pertentarent, eos subornabant quos in aula suæ sectæ fautores habebant. Rebatur enim se obtenturos id quod proposuerant, cum ea considerarent, quæ sub Constantio acciderant. Quæ quidem res & Ecclesiæ Catholicae sectatoribus formidinem ac sollicitudinem incusserat: qui tamen non minimè & hinc metuebant, quòd considerarent, quantum esset Eunomij in disputando acumen. Hic enim non multò antè ob-
controverfiam quam cum Clericis suis, imperante adhuc Valente, Cyzici habuerat, ab Arianis discussione facta, priuatus agebat in Bithynia, e regione Constantinopolis, ac frequens ad eum populus traieciat: multi que aliundè confluabant, partim vt illum pertentarent, partim vt eius doctrinam cognoscerent. Huius rei fama ad Imperatorem quoque permanerat, qui iam conueniendi eius desiderio tenebatur. Carcerum Imperatrix Placilla cum studiosè deprecando cohibuit. Nam cum Niceni Concilij doctrinam ipsa fidelissimè conseruaret, metuebat, nè (quod contentanum videbatur) maritus colloquio circumuentus, in illius sententiam decesseret. Vigente autem adhuc vtrinque huiusce contentionis studio, Episcopis ijs qui Constantinopoli versabantur, palatium Imperatoris salutandi gratia (vt moris erat) frequentantibus, etiam Amphilo-chius quidam senex, cum his vnà venisse dicitur, ignobilis oppidi sacerdos, simplex, ac nullo rerum vsu tritus, sed in diuinis apprime cordatus. Cum autem cæteri candidè admodum ac religiosè Imperatorem consalutassent, etiam sacerdos ille senex, ipsum consimiliter salutauit: filio verò Imperatoris qui patri assidebat, æqualem honorem non exhibuit, sed proptius accedens, veluti puero, Salue (inquit) fili. simul que caput illi digito demulcebat. Commotus igitur ira Imperator, & quasi ob iniuriam filio factam indignatus, quem ille non æqualiter honorasset cum patre, foras exturbari cum contumelia senem iussit. Ille verò cum raptaretur, conuersus: Ad hunc, inquit, modum Imperator existima, & caelestem quoque patrem exandescere in eos, qui filium cum patre non æqualiter honorant, & genitore inferiorem nuncupare audent. Delectatus hoc dicto Imperator, senem reuocat: & veniam precatus, verè illum locutum esse confitetur. Firmior itaque factus, eos, qui ab hoc diuersum sentirent, non admittit: contentiones etiam & conuentiones in foro habere vetuit: & vt de essentia ac natura Dei solito more disputare, tutum deinceps non esset, effecit, lata in eam rem lege, & constituta poena.

Eunomij id disputando acumen.

Imperatrix Placilla orthodoxa.

Amphilo-chij cum Imperatoris proppria.

Theodosius Imperator orthodoxa fidem amplectitur.

R I U S
V I T A
S

VITA